

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پولشویی و روش‌های جلوگیری از آن در صنعت بیمه

سرپرست علمی گزارش: فرزانه خامسیان

همکاران: زهرا بردال، آزاده بردبار

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

گزارش موردی ۸

بهمن و اسفند ۱۳۹۰

پژوهشکده بیمه

معاونت پژوهشی

اداره کتابخانه، اسناد علمی و نشریات

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پیشگفتار

پولشویی عبارت است از پردازش عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه و غیرقانونی به گونه‌ای که منشأ غیرقانونی مال تغییر یابد و هیچ‌گونه سوءظنی را در مورد منشأ غیرقانونی آن بر نینگیزد. پدیده پولشویی و مبارزه با آن در کشورهای جهان مقوله‌ای فراتر از یک سلسله اقدامات داخلی است. پولشویی، فعالیتی است که طی آن مال حاصل از ارتکاب جرم منشأ، با اموال مشروع و غیرمشروع دیگر آمیخته می‌شود به گونه‌ای که ماهیت اولیه آن مشخص نباشد. این جرم، ماهیتی بسیار پیچیده دارد. به گونه‌ای که عواید حاصل از این عمل با هدف پنهان‌ماندن منشأ و در ظاهری قانونی از مرزهای جغرافیایی کشور فراتر می‌رود و در کشورهای دیگر سرمایه‌گذاری می‌شود.

بازار سرمایه از اساسی‌ترین ارکان مدیریت ریسک و ارائه پوشش در مقابل انواع ریسک‌های مالی است. شرکت‌های بیمه از سرمایه‌گذاران سنتی بازار سرمایه هستند. بیمه، نقش حیاتی در افزایش رشد اقتصادی یک کشور دارد. این بخش هم در فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و هم در تأمین وام برای سایر صنایع نقش مهمی ایفا می‌کند که این امر به توسعه بهتر اقتصادی می‌انجامد به طور کلی در سراسر جهان بخش بیمه انتقال ریسک پس‌انداز و خدمات سرمایه‌گذاری را برای افراد، شرکت‌ها و دولت به همراه دارد. بخش بیمه نیز مانند سایر بخش‌های مالی به شدت در معرض پول‌های حاصل از فعالیت‌های مجرمانه قرار دارد. این بخش به دلیل ماهیتی که دارد یکی از بخش‌های بسیار جذاب برای پولشویی است. بدین منظور سازمان‌ها و مراکز بین‌المللی و مسئولین ذی‌ربط باید تدابیر مفیدی را به منظور مقابله با این معضل اتخاذ کنند. تا از نفوذ پول‌های آلوده به بخش بیمه کشورها جلوگیری به عمل آید. متأسفانه با وجود نقش مهمی که این بخش دارد اقدامات پیشگیرانه در مقابل پولشویی مؤثر نیستند که دلیل اصلی آن عدم اطلاع و توجه به بخش بیمه از موضوع پولشویی است. در کشورهای در حال توسعه بخش بیمه بیشتر در معرض آسیب پولشویی قرار دارد. دلیل این امر مستثنی کردن اقدامات و تدابیر احتیاطی در کشورهای در حال توسعه است.

این گزارش، ابتدا به بیان مفهوم پولشویی پرداخته و پس از توضیح مفاهیم پولشویی و نیز سوابق مطالعاتی و اجرایی آن، راهکارهای مبارزه با پولشویی ارائه می‌شود. امید است این شماره از نشریه گزارش موردی نیز مورد توجه دست‌اندرکاران و صاحب‌نظران صنعت بیمه قرار گیرد.

دکتر علیرضا دقیقی اصلی

سر دبیر

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست

عنوان	صفحه
فصل اول: مفاهیم و ادبیات پولشویی	۹
۱-۱. تعریف پولشویی	۱۱
۱-۲. اثرات پولشویی	۱۴
۱-۲-۱. آثار اقتصادی	۱۴
۱-۲-۲. آثار اجتماعی	۱۵
۱-۳. روش‌های پولشویی	۱۵
۱-۴. مراحل پولشویی	۲۰
فصل دوم: مراحل پولشویی	۲۳
۲-۱. مراحل پولشویی	۲۵
۲-۱-۱. جایگذاری	۲۵
۲-۱-۲. لایه چینی	۲۵
۲-۱-۳. یکپارچه‌سازی	۲۶
۲-۲. جرائم منشأ پولشویی در ایران	۲۶
۲-۳. پولشویی در صنعت بیمه	۲۶
۲-۳-۱. پولشویی و ارتباط آن با بخش بیمه	۲۷
۲-۴. شناسایی علایم پولشویی در بخش بیمه	۲۹
۲-۵. مصادیق پولشویی در صنعت بیمه در خارج از کشور و ایران	۲۹
۲-۵-۱. مصادیق پولشویی در صنعت بیمه (مطالعه موردی کشور مالزی)	۲۹
۲-۵-۲. مصادیق پولشویی در صنعت بیمه در کشور ایران	۳۰
فصل سوم: سوابق مطالعاتی و اجرایی پولشویی	۳۳
۳-۱. سابقه پولشویی در جهان	۳۵
۳-۲. سابقه پولشویی در ایران	۳۶
۳-۳. اقدامات و مستندات جهانی در ارتباط با پولشویی	۳۸
۳-۴. ارکان حقوقی و اجرایی نظام‌های مبارزه با پولشویی براساس مستندات جهانی	۴۱
۳-۴-۱. محدوده پولشویی	۴۲

- ۳-۴-۲. وظایف مؤسسات مالی ۴۳
- ۳-۴-۳. ارتباط بین نهادهای مبارزه با پولشویی و مؤسسات مالی ۴۳
- ۳-۴-۴. امور اجرایی ۴۴
- ۳-۴-۵. رازداری مالی ۴۴
- ۳-۴-۶. چند مثال واقعی از اقدامات ضدپولشویی در کشورهای مختلف دنیا ۴۵
- ۳-۵. اقدامات ایران درخصوص مبارزه با پولشویی ۴۶
- ۳-۶. قانون مبارزه با پولشویی ۴۹
- ۳-۷. مجموع قوانین ایران در رابطه با پولشویی و مقایسه تطبیقی قوانین و استانداردهای پولشویی در ایران و خارج ۵۰
- ۳-۸. مجموع قوانین بین‌المللی موجود در مورد پولشویی در صنعت بیمه ۵۴
- ۳-۸-۱. انجمن بین‌المللی نظارت بیمه ۵۴
- فصل چهارم: راهکارهای مبارزه با پولشویی ۵۷
- ۴-۱. مبارزه با پولشویی در مؤسسات مالی و اعتباری ۵۹
- ۴-۲. راهکارهای مبارزه با پولشویی در صنعت بیمه کشور ۶۱
- فصل پنجم: خلاصه و نتیجه‌گیری ۶۳

فصل اول

مفاهیم و ادبیات پولشویی

پروژه نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

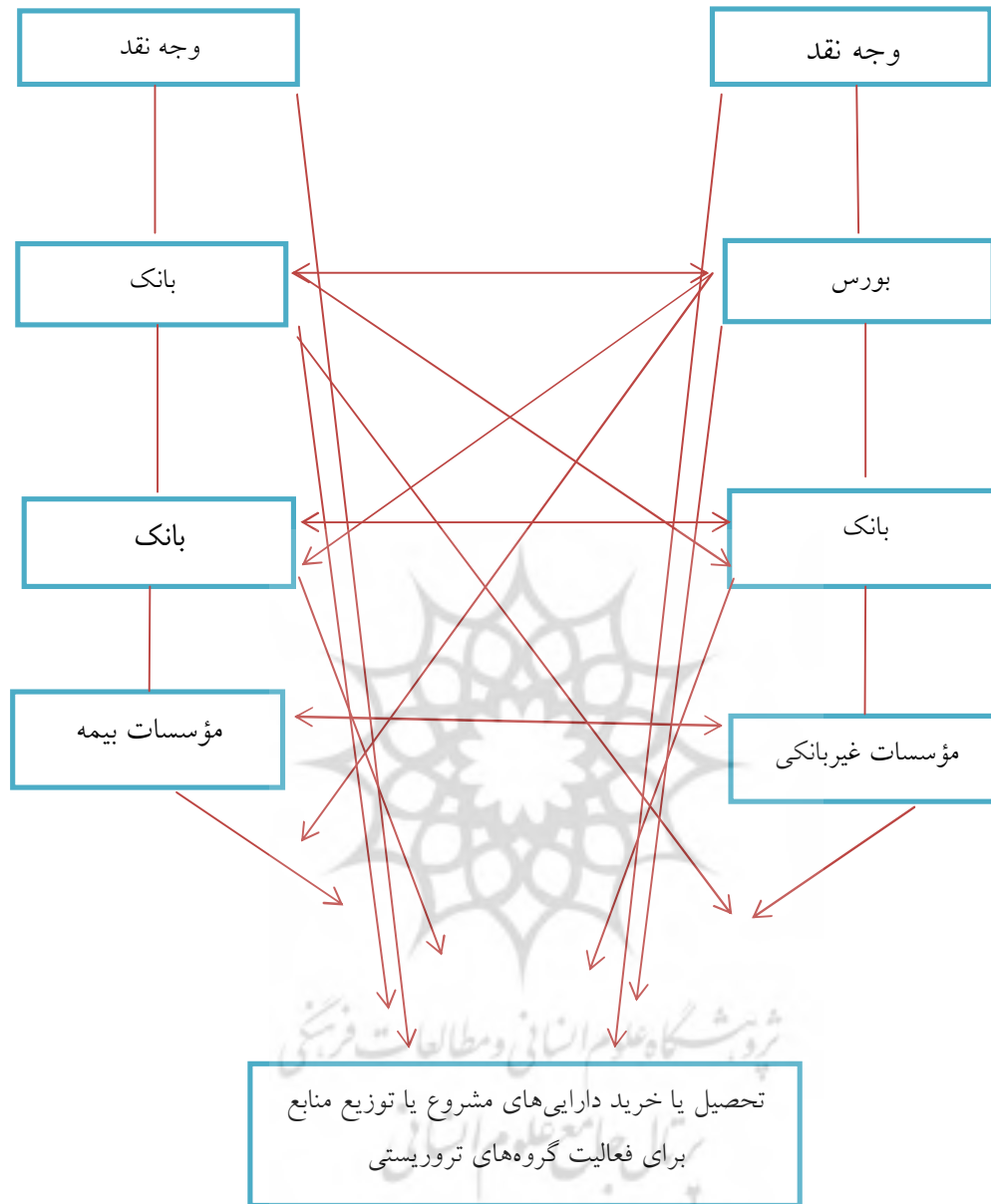
پولشویی عبارت است از پردازش عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه و غیرقانونی به گونه‌ای که منشأ غیرقانونی مال تغییر یابد و هیچ‌گونه سوءظنی را در مورد منشأ غیرقانونی آن بر نینگیزد. پدیده پولشویی و مبارزه با آن در کشورهای جهان مقوله‌ای فراتر از یک سلسله اقدامات داخلی است. بنابراین آنچه اکنون اهمیتی فراتر از قانون پولشویی یافته، چگونگی تعاملات و هم‌گرایی‌های منطقه‌ای و بین‌المللی میان کشورها برای استقرار چترهای نظارتی و کنترلی مبارزه با پول‌های سیاه است. آگاهی کشورهای توسعه‌یافته از آثار پولشویی و تدوین قوانین و مقررات و اتخاذ تدابیر قابل توجه برای مبارزه همه‌جانبه با آن باعث شده است که عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه به‌منظور پاکسازی، به‌سوی کشورهایی سوق یابد که سازوکارهای نظارتی آنها در بازارهای مالی ضعیف است، یا تدابیری برای برخورد با این مشکل اتخاذ نکرده‌اند. بدون تردید این امر مشکلات فراوانی را برای کشورهای مزبور ایجاد خواهد کرد. برآوردهای انجام گرفته از محدوده و میزان پولشویی در سطح جهان نشان می‌دهد، حجم آن از تولید ناخالص داخلی بسیاری از کشورهای جهان بیشتر است (سالانه ۵ درصد تولید ناخالص داخلی جهان)؛ از این رو، به آسانی می‌توان پذیرفت که چنانچه وجوه حاصل از فعالیت‌های مجرمانه بتواند به یک نظام مالی از طریق اقدام آگاهانه یا ناآگاهانه تعدادی کارمند وارد شود آن نظام جبراً به همکاری با فعالیت سازمان‌های تبهکار کشانده می‌شود که در عین حال که شهرت و اعتبار آن کشور را زیر سؤال می‌برد آثار زیان‌بار اقتصادی، اجتماعی و سیاسی قابل توجهی را برای جوامع به همراه دارد که از آن جمله می‌توان به آلوده شدن و بی‌ثباتی بازارهای مالی، بی‌اعتمادی مردم به نظام مالی، تغییرات جبری و ناخواسته در تقاضای پول و تغییر شدید در نرخ بهره و در نتیجه انتقال پیش‌بینی‌نشده سرمایه بین کشورها، تضعیف بخش خصوصی قانونی، شکست برنامه‌های خصوصی‌سازی کشورها، کاهش کنترل دولت بر سیاست‌های اقتصادی، کاهش درآمد دولت‌ها، فاسدشدن ساختار و لطمه شدید به اعتبار دولت‌ها و نهادهای اقتصادی کشورها و... اشاره کرد و همین امر انجام پژوهش و سپس تدوین قوانین جامع برای مبارزه با آن را به ضرورتی انکارناپذیر مبدل کرده است.

۱-۱. تعریف پولشویی

پولشویی، فعالیتی است که طی آن مال حاصل از ارتکاب جرم منشأ، با اموال مشروع و غیرمشروع دیگر آمیخته می‌شود به گونه‌ای که ماهیت اولیه آن مشخص نباشد. این جرم، ماهیتی بسیار پیچیده

دارد. به گونه‌ای که عواید حاصل از این عمل با هدف پنهان‌ماندن منشأ و در ظاهری قانونی از مرزهای جغرافیایی کشور فراتر می‌رود و در کشورهای دیگر سرمایه‌گذاری می‌شود. تعاریف اولیه پولشویی صرفاً ناظر بر قاچاق مواد مخدر بوده است (رهبر و همکاران، ۱۳۸۲ الف). قاچاقچیان با هدف تغییر منشأ و تبدیل وجوه نقدی که از فروش مواد مخدر به دست می‌آمد، آنها را نزد مؤسسات مالی سپرده‌گذاری می‌کردند یا با این وجوه حاصل از معاملات مواد مخدر، ابزارهای مالی دیگری می‌خریدند. امروزه جرم پولشویی علاوه بر قاچاقچیان مواد مخدر و جرائم مربوطه آن، به جرائم مهم دیگر مانند اختلاس و ارتشاء، فروش اسلحه و قاچاقچیان انسان و قاچاق کالا و ارز، رانت‌خواری، کلاهبرداری، فعالیت‌های تروریستی و خرابکارانه، تقلب در امور مالی، درآمد ناشی از فرار مالیاتی، منابع جاسوسی گروه‌گنجیری، قمار، قاچاق کالای عتیقه و آثار باستانی نیز تسری یافته است. پول حاصل از این اعمال با هدف تغییر ظاهر عواید حاصل از اقدامات و فعالیت‌های غیرقانونی و فرار از پیگردهای قانونی و پنهان‌نگه‌داشتن منشأ پول یا دارایی از آن به عنوان پولی پاک و قانونی و مشروع استفاده نموده و وارد چرخه اقتصادی می‌گردد. نمودار ۱ گردش عملیات وجه نقد حاصل از فعالیت‌های مجرمانه در مؤسسات مالی را اعم از بازار پول و سرمایه نشان می‌دهد. چنان‌که ملاحظه می‌شود، وجوه نقد سپرده‌گذاری شده در مؤسسات مالی سرانجام به خرید یا تحصیل انواع دارایی‌های مشروع یا تأمین منابع مالی برای فعالیت‌های تروریستی منتهی می‌گردد.

نمودار ۱. گردش وجه نقد مشروع یا حاصل از عملیات مجرمانه در مؤسسات مالی

بدیهی است مجرمان باید به مؤسسات مالی دسترسی داشته باشند. این مؤسسات وسایل و ابزارهای لازم را برای انتقال منابع در سطوح داخلی و خارجی برای مجرمان فراهم می‌سازند. انواع مؤسسات مالی برحسب ماهیت، طبیعت ابزارها و اقتصاد کشورها متفاوت‌اند. سپرده‌گذاری و حواله وجه نقد، یکی از روش‌های شاخص شستن پول‌های کثیف است.

۲-۱. اثرات پولشویی

۱-۲-۱. آثار اقتصادی

- **تضعیف بخش خصوصی:** یکی از اثرات مهم پولشویی در بخش خصوصی نمود پیدا می‌کند. پولشویان جهت پنهان کردن عواید حاصل از فعالیت‌های خلاف قانون خود به منظور قانونی جلوه‌دادن درآمدهای حاصل از این فعالیت‌ها با استفاده از شرکت‌های خصوصی، عواید مزبور را با وجوه قانونی مخلوط می‌کنند. در برخی کشورها برای پوشش عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر از پیتزافروشی‌ها استفاده می‌کردند. این گونه شرکت‌ها به وجوه غیرقانونی زیادی دسترسی دارند که به آنها کمک می‌کنند کالا و خدمات خود را با قیمتی بسیار کمتر از سطح بازار ارائه کنند و در برخی موارد حتی با قیمتی کمتر از هزینه تولید، عرضه کنند. بنابراین این شرکت‌ها نسبت به شرکت‌های قانونی که سرمایه خود را از بازار مالی تأمین می‌کنند، از قدرت رقابت بیشتری برخوردارند. و در نتیجه این امر باعث بیرون‌راندن شرکت‌های قانونی در اقتصاد می‌شوند.

- **تضعیف یکپارچگی و تمامیت بازارهای مالی:** وقتی حجم بسیار بالایی پول به منظور پولشویی وارد مؤسسات مالی می‌شود، اما به‌طور ناگهانی و بدون اعلام اختار از مؤسسه خارج می‌شود. این امر ممکن است مشکلاتی در زمینه نقدشوندگی و امور اجرایی در بانک‌ها ایجاد کند.

- **کاهش کنترل دولت بر سیاست‌های اقتصادی:** طبق برآوردهای انجام‌شده، حجم پولشویی بین ۲ تا ۵ درصد تولید ناخالص داخلی جهان است. در بعضی از کشورهای درحال توسعه، این عواید غیرقانونی ممکن است میزان بودجه دولت را تحت‌الشعاع قرار دهد در نتیجه کنترل دولت بر سیاست‌گذاری‌های اقتصادی را کاهش می‌دهد و همچنین دستیابی به سیاست‌های کارآمد اقتصادی را با مشکل مواجه می‌کند. پولشویی همچنین خطر بی‌ثباتی ناشی از تخصیص نادرست منابعی را افزایش می‌دهد که حاصل فعالیت‌های مصنوعی و غیرواقعی است. از آنجاکه پولشویان درآمد حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی را در جایی سرمایه‌گذاری می‌کنند که احتمال کشف آن نسبت به جایی که بازدهی بیشتر دارد، کمتر است، پولشویی اثر معکوسی بر نرخ ارز و نرخ بهره خواهد داشت.

- **اخلال و بی‌ثباتی در اقتصاد:** اشخاصی که اقدام به پولشویی می‌کنند به دنبال سود حاصل از سرمایه‌گذاری وجوه غیرقانونی خود نیستند در نتیجه سبب می‌شود درآمدهای حاصل از این گونه فعالیت‌ها به سمت بخش‌هایی برای سرمایه‌گذاری سرازیر شود که لزوماً برای کشور مزبور سودآور نبوده و سرمایه‌گذاری آنها در این بخش‌ها به دلیل تقاضای واقعی نیست و از منافع کوتاه‌مدت پولشویان ناشی شده است. در واقع هدف پولشویان از این کار، نگهداری اصل وجوه حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی است. بنابراین سبب می‌شود به محظ اینکه بخش مزبور خاصیت خود را برای

پولشویان از دست داد، آنها سرمایه‌های خود را از آن بخش خارج کنند و این موضوع خسارت شدیدی به بخش‌های مزبور و کل اقتصاد وارد می‌کند.

- کاهش درآمد دولت: پولشویی سبب می‌شود گردآوری مالیات با مشکل مواجه شود و در نتیجه درآمدهای دولت کاهش یابد که این امر به‌طور غیرمستقیم به افرادی که صادقانه مالیات خود را پرداخت می‌کنند، لطمه وارد می‌کند.

- ایجاد موانعی برای خصوصی‌سازی: خصوصی‌سازی اگر چه منافع اقتصادی قابل توجهی دارد اما می‌تواند به‌صورت ابزاری برای پولشویان مبدل گردد؛ زیرا آنها می‌توانند با استفاده از سرمایه‌های عظیمی که از حمل فعالیت‌ها غیرقانونی خود به‌دست می‌آورند برای خرید شرکت‌های دولتی اقدام کنند. در نتیجه با خرید این شرکت‌ها و مؤسسات، محلی برای اختفای عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه خود و همچنین گسترش فعالیت‌های غیرقانونی پیدا کنند (رهبر و همکاران، ۱۳۸۲ ب).

۲-۱-۲. آثار اجتماعی

علاوه بر آثار زیان‌بار اقتصادی، پولشویی خطرات و هزینه‌های اجتماعی قابل توجهی به همراه دارد. این امر امکان گسترش فعالیت‌های غیرقانونی را برای مجرمان فراهم می‌کند و همچنین هزینه‌های دولت را برای وضع قوانین جهت پولشویی و جبران آثار آن افزایش می‌دهد. همچنین یکی دیگر از آثار اجتماعی - اقتصادی پولشویی انتقال قدرت اقتصادی از بازار، دولت و شهروندان به مجرمان و سازمان‌های متخلف است. کشورهای کوچک در برابر این پدیده آسیب‌پذیری بیشتری دارند؛ زیرا قدرت اقتصادی به‌دست‌آمده حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی، تسلط سازمان‌های مجرم را بر اقتصادهای کوچک آسان‌تر می‌سازد. به‌طورکلی پدیده پولشویی، جامعه جهانی را با چالش‌های پیچیده و پویایی مواجه کرده است. در واقع، جهانی بودن ماهیت این پدیده ایجاب می‌کند که برای کاهش توان مجرمان در انجام فعالیت‌های مجرمانه و پولشویی عواید حاصل از فعالیت‌های مزبور، اقدام و همکاری‌های بین‌المللی صورت گیرد. بدین‌منظور در بسیاری از کشورهای پیشرفته جهان تعقیب مالی وجوه حاصل از قاچاق مواد مخدر و سایر جرایم سازمان‌یافته، مقدم بر کنترل فیزیکی است و اینجاست که مبارزه با تطهیر عواید حاصل از این جرایم یا پولشویی معنا پیدا می‌کند.

۳-۱. روش‌های پولشویی

در دهه‌های اخیر، به علت توسعه محصولات و خدمات مالی عرضه‌شده، پیچیده‌شدن ارتباطات مالی، پیشرفت تکنولوژی و افزایش سرعت گردش پول در گستره جهانی، روش‌های پولشویی نیز بسیار مبتکرانه شده است. در اینجا ما به تعدادی از معمول‌ترین روش‌ها اشاره می‌کنیم.

- روش اول پولشویی، تبدیل پول حاصل از پولشویی به مقادیر کوچکتر در قالب چک و سفته یا سرمایه‌گذاری مستقیم در بانک است.
- دومین روش تطهیر پول، شرکت در مزایده‌های اجناس هنری و کالاهای قدیمی و انتقال پول به کشورهای دارای مقررات بانکی آزاد نظیر سوئیس است.
- روش سوم پولشویی خرید مغازه‌ها، رستوران‌ها و کیوسک‌ها و جاهایی است که چرخه پول به‌صورت روزانه در آن جریان دارد و به این وسیله می‌توان به‌طور مصنوعی با تزریق روزانه مبالغی از پول‌های غیرقانونی به درآمد آنها بدون هیچ‌گونه معضلی این پول‌ها را به حسابی در بانک واریز کرد.
- استفاده از معاملات تقلبی و صوری نیز در فرایند پولشویی به‌عنوان چهارمین روش متداول است که یکی از شیوه‌های آن سرمایه‌گذاری خصوصی در طرح‌های ساختمان و حتی به ظاهر تحسین برانگیز است.
- پنجمین روش پولشویی از طریق خرید و فروش مواد مخدر صورت می‌گیرد؛ زیرا بیشترین بخش شست‌وشوی پول آلوده با قاچاق مواد مخدر ارتباط مستقیم دارد، به‌گونه‌ای که اگر قاچاق مواد مخدر ریشه‌کن شود، فرایند پولشویی نیز بسیار ناچیز خواهد شد.
- شرایط محیطی که پولشویی از طریق آنها تحقق می‌یابد نیز به‌عنوان روش ششم و یکی از روش‌های معمول است. این شرایط هنگامی رخ می‌دهد که بخش‌های غیررسمی اقتصادی فعال باشند و بخش‌های رسمی به‌خصوص بازارهای مالی کارایی لازم را نداشته باشد. همین‌طور قوانین ضد پولشویی چندان فعال نباشد و نیز ریسک عملیات پولشویی آنقدر قابل توجه نباشد. در چنین شرایطی بازارهای مالی نیز به‌صورت حاشیه‌ای و توسعه‌نیافته، اما مرتبط با بازارهای مالی پیشرفته وجود داشته باشند و روش‌های پولشویی برای دست‌اندرکاران بازارهای مالی قانونی، بانک‌ها و دیگر عوامل اجرایی شناخته‌شده نباشد و درنهایت امکان و سهولت انتقال درآمدهای به‌دست‌آمده برای فعالیت‌های مجرمانه به مکان دیگر وجود داشته باشد.
- روش هفتم پولشویی، از طریق سیستم‌های پرداخت شبکه‌ای است. پولشویان به‌دلیل شرایط خاص این شبکه‌ها مانند نقل و انتقال بدون واسطه پول و بی‌نام‌بودن نقل و انتقالات وجوه و گسترش این نوع سیستم در سطح جهان مراحل گوناگون پولشویی را از این طریق انجام می‌دهند.
- روش هشتم پولشویی، افتتاح حساب بانکی است که پولشویان از این شیوه به شکل‌های مختلف استفاده می‌کنند. در پولشویی سنتی مجرمان از طریق سیستم‌های بانکی حساب سپرده‌ای با پول‌های مختلط کثیف و پاک افتتاح می‌کنند و با سفارش‌های مکرر از طریق حواله‌های کتبی، تلگرافی، تلفنی، فاکس و ... پول‌ها را به حساب‌های متعددی در کشورهای گوناگون انتقال می‌دهند. همان‌طور که اشاره شد افتتاح و بهره‌برداری از یک حساب بانکی با نامی غیرواقعی، یا ارائه مدارکی

جعلی، تبدیل دارایی‌های نقدی به مقادیر کوچک پول نقد و سپرده‌گذاری مستقیم آنها در بانک‌ها، سپرده‌گذاری در بانک‌های خارجی و درخواست وام از آن بانک‌ها به پشتوانه اموال خود در آن کشورها، راه‌های دستیابی به پول‌های تمیز برای پولشویان است.

- استفاده از صندوق امانات وجوه نیز نهمین روش پولشویی است که به پنهان‌سازی عواید و پول‌های نامشروع کمک می‌کند.

- سرمایه‌گذاری در مشاغل پررونق یا به‌عبارتی خرید یک شرکت سودآور و به جریان انداختن وجوه نامشروع از طریق آن، به عنوان دهمین روش پولشویی است که برای پاک‌کردن پول به‌کار می‌رود. در این صورت این وجوه قسمتی از درآمد معمولی وانمود می‌شوند و حتی برای کاهش جلب توجه مجریان قانون مبارزه با پولشویی و از بین بردن ظن آنها و نیز برای اینکه مشروع‌سازی وجوه مزبور کاملاً تضمین شود، ممکن است به‌عنوان درآمد مشمول مالیات نیز اعلام و پرداخت شود. هرچند امکان دارد در این شیوه قسمتی از وجوه به‌صورت مالیات ازدست‌برود، اما بروز این حالت نسبت به ازدست‌دادن کل وجوه و تحمل مجازات ارجح‌تر است و مهم‌ترین اثر آن افزایش ارزش سهام شرکت است.

- روش یازدهم پولشویی، سرمایه‌گذاری در مشاغل زیانده است که مجرمان سازمان‌یافته در زمینه سرمایه‌گذاری به‌کار می‌بندند. برخلاف مورد قبل، سرمایه‌گذاری در حرف و مشاغل غیرسودآور نظیر شرکت‌های مسافرتی یا شرکت‌های بیمه که در حال ورشکستگی‌اند به این صورت است که مجرم سرمایه‌گذار در یک کسب‌وکار یا شرکت مشروع و در حال ورشکستگی، سرمایه‌گذاری و سپس اسناد، مدارک و دفترهای آن را دستکاری می‌کند تا این طور نشان دهد که شرکت سودآور است. وجوهی که باید پاک‌سازی شوند، از طریق این شرکت جریان می‌یابند و به‌گونه‌ای جلوه داده می‌شوند که گویا منافع قانونی و مشروع حاصل از معاملات و فعالیت‌های شرکت هستند. این روش به‌صورت کوتاه‌مدت مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ زیرا به‌واسطه پذیرش خسارت و ضرر که ممکن است مبالغ زیادی نیز باشد، هزینه‌های هنگفتی بر مجرمان تحمیل می‌شود.

- روش دوازدهم از مؤثرترین شیوه‌هایی است که در این زمینه مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد و آن سرمایه‌گذاری در خرید سهام است. مجرمان سازمان‌یافته در پنهان‌سازی سهام خویش از نماینده و وکیل استفاده می‌کنند. استفاده از نماینده برای خرید سهام در یک شرکت، حلقه ارتباطی بین مجرم و پولی را که به‌طور نامشروع به‌دست‌آورده و هم‌اکنون تمایل به سرمایه‌گذاری در آن دارد، از بین می‌برد. نام نماینده در دفاتر و اسناد شرکت به‌عنوان دارنده سهام با نام ثبت می‌شود؛ اما نماینده فقط عامل یا امین مالک واقعی است. مالک واقعی سهام ممکن است حتی برای نماینده نیز نامعلوم باشد و وکلا هم در این موارد غالباً به مصنوعیت از افشای راز حرفه‌ای استناد می‌کنند. معامله سهام

بی‌نام که در کشورها انجام می‌شود، مالکیت را پنهان می‌کند؛ زیرا صرفاً با تحویل آنها به افراد بین آنان رد و بدل می‌شود. در موردی که سهام بی‌نام صادر شود، نام دارندگان آن ثبت نمی‌شود، بنابراین مالکیت واقعی آن را نمی‌توان به سادگی تعیین کرد. شایان ذکر است امروزه شبکه‌های کامپیوتری شهری، کشوری و جهانی، تحولی بزرگ در معاملات سهام شرکت‌ها به وجود آورده‌اند و هرکس با هر مبلغ پول، بدون نیاز به دلالتان و معامله‌گران برای خود سهام می‌خرد. پولشویی نیز به سادگی از این سیستم بهره‌برداری می‌کند؛ سیستم کامپیوتری، مبلغ خرید را بلافاصله از حساب معامله‌گر کسر می‌کند و مبلغ فروش را به آن می‌افزاید. گفتنی است، شواهد آماری در این زمینه نشان می‌دهد که در آمریکا روزانه ۶۴۰ میلیون سهم معامله می‌شود. میزان معاملات روزانه سهام در خاور دور و اروپا نیز حدود یک میلیارد دلار است.

- استفاده از عملیات تجاری، سیزدهمین روش پولشویی است که پولشویان از طریق عملیات تجاری و صادرات و واردات، فعالیت‌های تجاری خاصی را در کشور محل کسب پول‌های کثیف آغاز و به موازات آن، فعالیت مشابهی را نیز در کشوری که پول‌های خود را در آنجا سپرده‌گذاری کرده‌اند، دنبال می‌کنند و از طریق خرید و فروش کالا و خدمات، به مبادلات صوری می‌پردازند. به این ترتیب کالایی را از شرکتی که می‌خواهند پول‌های کثیف را به آن تحویل دهند، خریداری کرده و به‌ازای آن صورت‌حساب غیرواقعی با قیمتی بالاتر از قیمت کالا صادر می‌کنند، بدین ترتیب مابه‌التفاوت قیمت واقعی و قیمت کاذب، پول تمیز خواهد بود.

- یکی دیگر از سوءاستفاده‌های موجود از شبکه‌های پرداخت، استفاده از مؤسسه‌های خیریه غیرواقعی است که به‌عنوان چهاردهمین روش پولشویی مطرح است. در این روش، پول‌های به‌دست‌آمده از دادوستد مواد مخدر و سایر راه‌های غیرقانونی در این واحدها جمع‌آوری می‌شود، زیرا این سازمان‌ها توانایی دریافت هدایا را از اقصی نقاط جهان دارند.

- روش پانزدهم پولشویی، سرمایه‌گذاری در طلا و جواهرات است. پولشویان، پول ناشی از اعمال خلاف را در بازارهای داخلی تبدیل به طلا، الماس و مانند آن می‌کنند. سپس این کالاها را به خارج از کشور برده، می‌فروشند و درآمد ناشی از آنها را به ارز خارجی تبدیل می‌کنند. آنان با استفاده از این روش می‌توانند پول‌ها را در بانک‌های همان کشور سپرده‌گذاری یا در مزایده‌های اجناس قیمتی (روش دوم پولشویی) شرکت کنند و به‌علت نامشخص بودن نام اکثر خریداران بدون اطلاع مقامات رسمی این پول‌ها را به پول‌های پاک تبدیل کنند. علاوه بر این، قمارخانه‌ها نیز جذابیت ویژه‌ای برای پولشویان دارد. پولشویان از این طریق می‌توانند پول کثیف را شست‌وشو داده و تطهیر کنند.

- شانزدهمین روش پولشویی، مربوط به سیستم‌های بانکی است که از مهم‌ترین ابزارهای حرکت‌دهنده پولشویان است. این مقوله برای مثال می‌تواند دربرگیرنده استفاده از ابزارهای بانکی از

قبیل حوالجات بانکی، انتقال‌های تلگرافی برای جابه‌جا کردن پول در سطح بین‌المللی و اجرای طرح‌های متکی به وام باشد و همچنین ایجاد سپرده‌های کوچک متعدد و کمتر از مقادیری که موجب شکل‌گیری گزارش معاملات نقدی مشکوک یا عمده می‌شود که این کار با استفاده از شرکت‌های صوری انجام می‌شود و وجوه را به مؤسسه‌های مالی غیربانکی به‌خصوص صرافی‌ها ارسال می‌کنند. البته سیستم بانکداری زیرزمینی که به‌عنوان سیستم عملیات بانکی موازی نیز شناخته می‌شود؛ نه تنها محرمانه‌بودن کامل اسرار مالی را به‌وجود می‌آورد بلکه حتی از محاکمه‌شدن توسط روزنامه‌ها نیز در امان می‌ماند.

- روش هفدهم پولشویی، از طریق مؤسسه‌های تجاری و به‌دنبال عملیات تجاری (روش سیزدهم پولشویی) انجام می‌شود. با توجه به اینکه پولشویی تعداد وسیعی از مؤسسات تجاری را شامل می‌شود و افراد شاغل در زمینه بیمه، کالاهای تجاری، اوراق بهادار و دارایی‌های غیرمنقول، تماماً برای مقاصد پولشویی مورد استفاده واقع شده‌اند، بنابراین بهره‌برداری از فعالیت‌های اقتصادی مشروع از قبیل فاکتورنویسی غیرواقعی، در هم آمیختن پول‌های مشروع و نامشروع، استفاده از مقررات متکی به وام نیز از روش‌های دیگر پولشویی است.

- روش مهم دیگری که انتظار می‌رود در آینده مورد استفاده پولشویان قرار گیرد، در ارتباط با استفاده از تکنولوژی‌های نوین پرداختی است که به‌عنوان هجدهمین روش پولشویی، ظرفیت لازم را برای ساده‌کردن عملیات، پنهان‌کردن منبع درآمد جنایتکاران و جابه‌جا کردن این درآمدها بدون کنترل و بازرسی دارد.

- نوزدهمین روش پولشویی از طریق مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی و صندوق‌های قرض‌الحسنه، بازنشستگی، تعاونی اعتباری و صرافان، بورس و اوراق بهادار، شرکت‌های کارگزاری، صندوق‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌ها و مؤسسه‌های بیمه، بنیادها و ... انجام می‌شود چراکه این‌گونه صندوق‌ها و مؤسسه‌ها از جمله مکان‌هایی هستند که می‌توانند مورد طمع پولشویان قرار گیرند؛ چون این‌گونه مؤسسه‌ها در سیستم‌های خود فعالیت شناسنامه‌داری انجام نمی‌دهند و می‌توانند آن را از اهداف اصلی خود منحرف کنند.

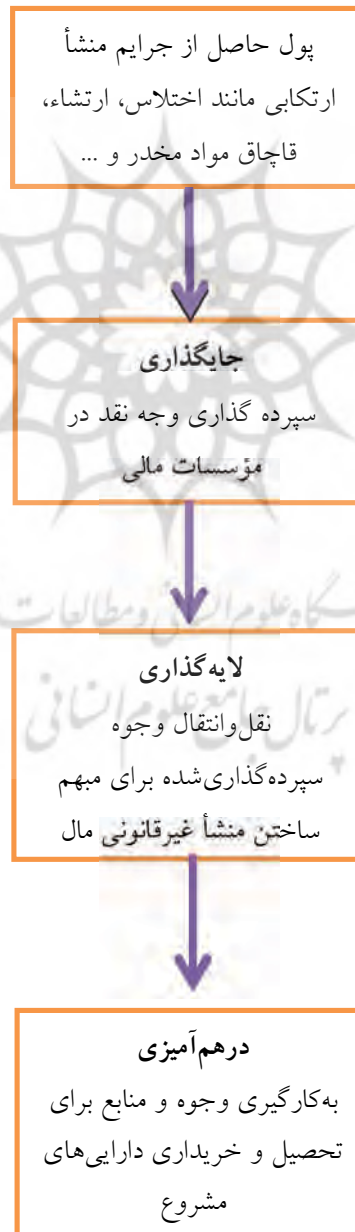
- نفوذ پولشویان در دستگاه‌های دولتی، بیستمین روش پولشویی است که می‌تواند از طریق کارکنان و مدیران مؤسسه‌های مالی، وکلا و حساب‌برسان و ... انجام شود. مهم‌ترین تبعات این شیوه، گسترش فساد اداری از جمله رشوه، اختلاس، فرار مالیاتی و ... است. مالیات بر ارزش افزوده یکی از راه‌های مبارزه با این شیوه است. مالیات بر ارزش افزوده نوعی مالیات چندمرحله‌ای است که در مراحل مختلف زنجیره تولید، واردات، توزیع، مصرف یا خدمات ارائه‌شده با نرخ مالیاتی ثابت (غیرتصاعدی) اخذ می‌شود و در نهایت مصرف‌کنندگان نهایی تنها پرداخت‌کننده واقعی آن هستند.

همین موضوع به شفاف‌سازی فعالیت‌های اقتصادی منجر خواهد شد که با اعمال این سیستم در نظام مالیاتی کشور، قطعاً روش‌های پولشویی بالا نمودی آشکار خواهند یافت و بیشتر از گذشته کنترل و نظارت خواهند شد.

۴-۱. مراحل پولشویی

فرایند پولشویی، مرحله‌ای دارد که در اینجا به اختصار و از طریق نمودار ۲ نمایش می‌دهیم و در فصل‌های بعدی این مراحل را به تفصیل توضیح خواهیم داد (رهبر و همکاران، ۱۳۸۲ ب):

نمودار ۲. فرایند جرم پولشویی

با توجه به زیرزمینی بودن و غیرقابل مشاهده بودن فرایند پولشویی، آمار دقیقی در مورد حجم پولشویی در سطح جهان و همچنین به تفکیک کشورها وجود ندارد اما طی بررسی‌های انجام شده به منظور کنترل این جرم این نتیجه به دست آمده که سالانه ۵۰۰ میلیارد تا ۱/۵ تریلیون دلار درآمد ناشی از خرید و فروش مواد مخدر و سایر جرایم سازماندهی شده به روش‌های مختلف به دارایی‌های قانونی تبدیل می‌شود یعنی می‌توان گفت کمترین مقدار پولشویی برآورد شده رقمی معادل کل تولید اقتصادی کشوری مانند اسپانیا است. طبق آمارهای منتشر شده از سوی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، کشور دانمارک در مبارزه با پولشویی در رتبه اول قرار دارد و این در حالی است که اتریش و سوئیس بهترین زمینه‌ها را برای پولشویی دارند و به عنوان بهشت پولشویی در جهان مطرح هستند و این مسأله اهمیت توجه بیش از پیش به وضع قوانینی جهت مبارزه با پولشویی را به ذهن متبادر می‌سازد.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فصل دوم

مراحل پوشویی

پروژه‌های نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

همان‌طور که در فصل اول به اختصار اشاره شد، پولشویی مراحل دارد که در اینجا به تفصیل به شرح این مراحل می‌پردازیم. با توجه به پیچیده، مستمر، بلندمدت بودن فرایند پولشویی و با در نظر گرفتن این مسئله که پولشویی در مقیاس بزرگ انجام می‌شود و می‌تواند از محدوده جغرافیایی، سیاسی کشور فراتر رود. براساس این فرایند، عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه با گذر از مراحل مختلف وارد نظام مالی و فعالیت‌های قانونی می‌شود و با پنهان‌ماندن منشأ غیرقانونی آن، ظاهری قانونی می‌یابد. به‌طور کلی فرایند پولشویی، سه مرحله دارد:

۲-۱. مراحل پولشویی

۲-۱-۱. جایگذاری^۱

اولین مرحله از فرایند پولشویی، جایگذاری یا تزریق عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه به شبکه مالی رسمی با هدف تبدیل عواید مزبور از حالت نقدی به ابزارهای (دارایی‌های) مالی است. جایگذاری عواید حاصل از جرم می‌تواند با تقسیم وجوه کلان به مبالغ کوچک‌تر که چندان حساسیت برانگیز نیست و سپرده‌گذاری آنها در بانک‌های داخلی یا دیگر مؤسسات مالی رسمی و غیررسمی انجام شود، یا برای سپرده‌گذاری در مؤسسات مالی خارجی به بیرون از مرزها انتقال داده شود، یا برای خرید کالاهای با ارزش مانند آثار هنری، هواپیما، فلزات و سنگ‌های قیمتی به‌کار رود.

۲-۱-۲. لایه چینی

این مرحله که در واقع جداسازی عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه از منشأ یا فعالیت‌های موجد آن است، از طریق ایجاد لایه‌های پیچیده‌ای از معاملات یا نقل و انتقالات مالی چندگانه با هدف مبهم ساختن فرآیند حسابرسی و مجهول گذاشتن هویت طرف‌های اصلی معامله و ناممکن کردن ردگیری منشأ عواید مزبور صورت می‌گیرد.

این مرحله می‌تواند شامل معاملاتی مانند انتقال تلگرافی سپرده، تبدیل سپرده به اسناد پولی (اوراق بهادار، سهام سرمایه‌ای، چک مسافرتی) خرید مجدد کالای با ارزش و اسناد پولی و سرمایه‌گذاری آنها در معاملات ملکی و مؤسسات قانونی به‌ویژه در صنایع تفریحی و جهانگردی باشد. شرکت‌های پوششی که معمولاً در کشورهای با شرایط مالیاتی مناسب به ثبت می‌رسند، ابزاری معمول در مرحله لایه‌بندی هستند. این شرکت‌ها که مدیران آنها اغلب وکلای محلی هستند و از جانب موکلان ایفای نقش می‌کنند، با اتکای به قوانین رازداری بانکی و امتیاز وکیل - موکل از افشای اطلاعات مالکان شرکت مزبور خودداری می‌کنند.

۳-۱-۲. یکپارچه‌سازی

آخرین مرحله در فرایند پولشویی، یکپارچه‌سازی یا فراهم‌کردن پوشش ظاهری مشروع و توجیه قانونی برای عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه است. چنانچه مرحله لایه‌چینی با موفقیت انجام شود عواید شسته‌شده با استفاده از طرح‌های یکپارچه‌سازی، به نحوی وارد جریان اصلی اقتصادی می‌شود که با بازگشت به سیستم مالی، وجوه شکل و ظاهری قانونی یافته است.

در این مرحله در واقع وجوه انباشته‌شده در لایه‌های مختلف، صرف خرید دارایی‌های قانونی‌شده و از این طریق وارد سیستم رسمی مالی و اقتصادی می‌شود و با دارایی دیگر در سیستم همگون می‌شود. در پایان این مرحله، تشخیص دارایی‌های قانونی از غیرقانونی بسیار مشکل خواهد بود.

مرحله یکپارچه‌سازی می‌تواند از طریق روش‌های متعددی مانند استفاده از شرکت‌های پوششی برای اعطای وام یا سپرده‌گذاری در مؤسسات خارجی به عنوان وثیقه تأمینی برای وام‌های داخلی صورت گیرد. جعل حواله‌های کالاهای فروخته‌شده به خارج از مرزها، از دیگر روش‌های معمول برای انجام این مرحله است. مراحل اساسی فرایند پولشویی ممکن است به صورت جداگانه و متمایز یا به صورت هم‌زمان اتفاق افتد. چگونگی استفاده از این مراحل به سازوکارهای موجود برای پولشویی و شرایط سازمان‌های مجرم بستگی دارد.

۲-۲. جرائم منشأ پولشویی در ایران

- قاچاق مواد مخدر و مشروبات الکلی؛

- قاچاق کالا؛

- فرار از مالیات؛

- معاملات متکی به اطلاعات درونی یا مجرمانه؛

- اخاذی، ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری؛

- سرقت و آدم‌ربایی، قتل و جنایت؛

- قمار و ربا و فحشا.

۳-۲. پولشویی در صنعت بیمه

بیمه، نقش حیاتی در افزایش رشد اقتصادی یک کشور دارد. این بخش هم در فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و هم در تأمین وام برای سایر صنایع نقش مهمی ایفا می‌کند که این امر به توسعه بهتر اقتصادی می‌انجامد. متأسفانه باوجود نقش مهمی که این بخش دارد اقدامات پیشگیرانه در مقابل پولشویی مؤثر نیستند که دلیل اصلی آن عدم اطلاع و توجه بخش بیمه از موضوع پولشویی است. دلیل

این عدم توجه این است که سیاست‌گذاران و اکثر کشورها تصور می‌کنند که بخش بیمه به دلیل ارائه خدمات محدود به مشتریان، بخشی غیرجذاب و مسیری دشوار برای فرایند پولشویی است. در کشورهای در حال توسعه همچون ایران بخش بیمه بیشتر در معرض آسیب پولشویی قرار دارد. دلیل این امر مستثنی کردن اقدامات و تدابیر احتیاطی در کشورهای در حال توسعه است. تحقیقات و بررسی‌های صورت گرفته در زمینه پولشویی در بخش بیمه نشان می‌دهد که بیش از دوسوم از موارد پولشویی در بخش بیمه جهان مرتبط با بیمه عمر و یکسوم آن مربوط به بیمه عمومی است. صرف نظر از این موضوع نمایندگی‌های بیمه و کارگزاری‌ها که به عنوان واسطه‌ها در بخش بیمه فعالیت می‌کنند به سادگی در معرض پولشویی قرار دارند. به طور کلی در سراسر جهان بخش بیمه انتقال ریسک پس انداز و خدمات سرمایه‌گذاری را برای افراد، شرکت‌ها و دولت به همراه دارد. بیمه نیز مانند سایر بخش‌های مالی به شدت در معرض پول‌های حاصل از فعالیت‌های مجرمانه قرار دارد. این بخش به دلیل ماهیتی که دارد یکی از بخش‌های بسیار جذاب برای پولشویی است. بدین منظور سازمان‌ها و مراکز بین‌المللی و مسئولین ذی‌ربط باید تدابیر مفیدی را به منظور مقابله با این معضل اتخاذ کنند. تا از نفوذ پول‌های آلوده به بخش بیمه کشورها جلوگیری به عمل آید (Thanasegaran & Shanmugam, 2008).

۱-۳-۲. پولشویی و ارتباط آن با بخش بیمه

- پولشویی از طریق بیمه عمر

در این روش مجرمان عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه خود را از طریق خرید بیمه‌نامه‌های عمر با حق بیمه یکجا به پول‌های تمیز مبدل می‌کنند. در این حالت هدف مجرم که الان به عنوان مشتری در صنعت بیمه محسوب می‌شود بهره‌بردن از پوشش بیمه‌ای نیست؛ بلکه وی به دنبال فرصتی برای سرمایه‌گذاری است. پولشو ریسک بالای پرداخت حق بیمه یکجا را به منظور ریسک پایین پولشویی در بیمه عمر تقبل می‌کند.

- بازخرید سریع بیمه‌نامه

در این بخش، پولشوها بیمه‌نامه‌هایشان را در مراحل اولیه اعتبار بیمه‌نامه بازخرید می‌کنند. این کار برای دریافت پول تمیز بهترین راهکار است. این امر اغلب در بیمه‌نامه‌های عمر با حق بیمه یکجای زیاد و بیمه‌نامه‌های حساب سپرده معمول است. کاملاً واضح است که برخی از بیمه‌گذاران با وجود اینکه توجیه اقتصادی ندارد، اما بازخرید سریع را انتخاب می‌کنند.

- پولشویی از طریق بیمه‌های عمومی

در این حالت، پولشو برای کالاهای با ارزش، بیمه‌نامه عمومی خریداری می‌کند. روش کار در اینجا تبدیل وجوه نامشروع به پول تمیز از طریق مبالغی است که شرکت بیمه پرداخت می‌کند.

- زمان انتظار

دوره انتظار این اجازه را می‌دهد که وجوه حق بیمه پرداختی تحت عنوان پول تمیز در مدت فسخ قرارداد استرداد شود. در برخی کشورها به خریداران بیمه‌های عمر این اجازه داده می‌شود که قرارداد را در دوره زمانی کوتاهی فسخ کنند (به عنوان مثال دوره ۱۰ روزه). در این حالت مشتری حق بیمه‌های پرداختی را به عنوان پول تمیز پس می‌گیرد.

- توافق میان مشتریان و واسطه‌ها یا کارکنان شرکت بیمه

موارد گوناگون، وجود رفتارهای دسیسه‌آمیز بین مشتریان و دلالان واسطه‌ها یا واسطه‌ها و شرکت‌های بیمه گزارش شده است. در این زمان واسطه‌ها با پذیرش وجوه نامشروع و انتقال آنها در عوض دریافت کارمزد بالا درگیر این موضوع می‌شوند.

- شخص ثالثی که حق بیمه‌ها را پرداخت می‌کند

این حالت به تأمین مالی بیمه‌نامه توسط شخص ثالثی به غیر از بیمه‌گذار اشاره دارد. این شخص در زمان صدور بیمه‌نامه نقشی ندارد. در این موارد روابط بین بیمه‌گذار و شخص ثالث برای شرکت بیمه نامعلوم است.

- ریسک معاملات بین‌المللی

معاملات بین‌المللی ساختارهای بسیار متنوعی در زمینه پولشویی دارند، ساده‌ترین حالت، پرداخت از طریق حساب یک بانک خارجی یا تهیه بیمه‌نامه از کشور دیگر است. روش‌های پیچیده‌تری برای این کار وجود دارد که شامل انتقال پول از طریق حساب‌ها یا چک‌های مربوط به سایر کشورهاست که کنترل منبع وجوه را برای شرکت‌های بیمه سخت‌تر می‌کند. مورد دیگر شامل مشتریان خارجی و مشتریان غیرمقیم است که خواستار صادرکردن بیمه‌نامه از طریق واسطه‌های داخلی و خارجی‌اند.

- بیمه‌گذاران متقلب، شرکت‌های بیمه و بیمه‌های اتکایی

وقتی که بزهکاران تصمیم می‌گیرند با استفاده از ساختاری پیچیده و از طریق شرکت‌های بیمه، پوشش‌های بیمه‌ای را برای پنهان کردن عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه دریافت کنند، موارد مختلفی مورد توجه قرار می‌گیرد. هدف قراردادهای مختلف بیمه بازرگانی، وجوه غیرمشروع است. برخی اوقات این امر، اهداف پولشویی را در شرکت‌های بیمه و شرکت‌های بیمه اتکایی تسهیل

می‌کند. از این‌رو، بزه‌کاران قادر خواهند بود عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه را سرمایه‌گذاری کنند و در ظاهر تجارت‌های قانونی انجام داده و شروع به انتقال پول در قالب شرکت بیمه و یا بیمه اتکایی کنند.

۲-۴. شناسایی علائم پولشویی در بخش بیمه

از کارهای مشکل در بخش بیمه، شناسایی علائم فعالیت‌های پولشویی است. در حالی که ابزارهای گوناگونی برای مجازات و تنبیه کردن پولشوها وجود دارد، پیشگیری سریع، همیشه بهترین راه برای شرکت‌های بیمه است. در ادامه مثال‌هایی از علائم پولشویی که در بخش بیمه انجام می‌شود می‌آید:

- بیمه‌نامه‌ای که از جانب یک مشتری بالقوه در مکان دور تقاضا می‌شود، در حالی که بیمه‌نامه مشابه را از مکان نزدیک‌تر می‌توان تهیه کرد.
- مشتری‌ای که شرایط نامطلوبی را که بی‌ارتباط با سطح سلامتی و سن اوست، می‌پذیرد.
- مشتری‌ای که بیمه‌نامه‌ای با حق بیمه بالا می‌گیرد که خارج از توان مالی اوست.
- مشتری‌ای که محصولات بیمه‌ای که هدف مشخصی نداشته درخواست کرده و در بیان دلایل سرمایه‌گذاری هم بی‌میل است.
- مشتری‌ای که درخواست فسخ خیلی سریع بیمه‌نامه دارد؛ به‌خصوص اگر همراه با زیان باشد و همچنین مشتری‌ای که درخواست می‌کند وجوه از طریق چک به شخص ثالثی پرداخت شود.
- متقاضی‌ای که از چک شخص ثالثی برای خرید بیمه‌نامه استفاده می‌کند.
- متقاضی بیمه کسب‌وکار که هیچ نگرانی در رابطه با خود بیمه‌نامه ندارد اما به فسخ سریع قرارداد علاقه‌مند است.

۲-۵. مصادیق پولشویی در صنعت بیمه در خارج از کشور و ایران

۲-۵-۱. مصادیق پولشویی در صنعت بیمه (مطالعه موردی کشور مالزی)

در این راستا به ذکر موردی کشور مالزی در رابطه با پولشویی در صنعت بیمه با طرح مقاله‌ای با عنوان سوءاستفاده از صنعت بیمه برای فعالیت‌های پولشویی (مطالعه موردی: کشور مالزی) پرداخته شده است.

هدف از این مقاله پرداختن به نقش حیاتی بیمه در رشد اقتصادی کشور است و همچنین آشکار کردن تهدیدات جدی که صنعت بیمه کشور مالزی از طریق فعالیت‌های پولشویی با آن روبه‌رو است. رویکرد مقاله، ارائه تعریف از ریسک‌های مربوط به پولشویی در بخش بیمه با ارائه مثال‌های مفید و همچنین روشن ساختن اقدامات توسعه‌دهنده و پذیرفته شده برای کنترل پولشویی در بخش بیمه

کشور مالزی است، با تأکید بر اهمیت هوشیاربودن به‌عنوان تنها راهی که به‌طور مؤثر با تهدیدات پولشویی در این بخش مقابله می‌کند. تحقیقات نشان می‌دهد دوسوم از موارد پولشویی در بخش بیمه جهان مرتبط با بیمه‌عمر و یک‌سوم موارد گزارش‌شده مربوط به بیمه عمومی است. صرف‌نظر از این موضوع واسطه‌های بیمه نظیر نمایندگی‌ها و کارگزاران -کسانی که در کانال توزیع مستقیم این بخش نقش مهمی دارند- به سادگی در معرض پولشویی قرار دارند. مفاهیم کاربردی این مقاله تأکید بر اهمیت نشان‌دادن علائم فعالیت‌های پولشویی است؛ به این معنی که پیشگیری اولیه، بهترین پیشنهاد برای شرکت‌های بیمه در مقابله با فعالیت‌های پولشویی در این صنعت است. به‌علاوه این مقاله تأکید می‌کند که بخش بیمه در برابر فعالیت‌های پولشویی به علت رشد سریع این بخش در ارائه محصولات نو و پیچیده و خدمات قابل ارائه در سطح جهان، آسیب‌پذیر است.

بنابراین این مقاله نیز لزوم بررسی و همچنین مطالعه بیش‌ازپیش بخش بیمه و فعالیت‌های پولشویی مختص این بخش را آشکار می‌کند و بدین سبب ضمن پرداختن به مصادیق پولشویی در خارج و ایران ذکر روش‌های مبارزه با پولشویی و نحوه مقابله با آن در صنعت بیمه بسیار حایز اهمیت است.

۲-۵-۲. مصادیق پولشویی در صنعت بیمه در کشور ایران

جواد فرشباف ماهریان در اولین همایش مبارزه با پولشویی و مبارزه با تروریسم مالی در ایران، گفت: رشد اقتصادی باعث ارائه پوشش‌های بیمه‌ای می‌شود و در صورتی که در جامعه درآمدها افزایش یابد حق‌بیمه‌ها به تبع آن افزایش و صنعت بیمه رونق می‌گیرد.

رئیس کل سابق بیمه مرکزی ج.ا.ا با بیان اینکه بیمه‌های زندگی بیش‌تر از سایر بیمه‌ها در معرض عملیات پولشویی قرار دارد اظهار داشت: در کشورهای غربی بیش از ۶۵ درصد صنعت بیمه در خصوص بیمه عمر است. در صورتی که این بیمه در ایران حدود ۶ درصد است، بنابراین صنعت بیمه ایران کمتر از دیگر کشورها در معرض پولشویی قرار دارد. وی همچنین افزود: ۶۵ درصد موارد پولشویی در دنیا به بیمه زندگی و ۳۰ درصد مربوط به بیمه‌های غیرزندگی و ۵ درصد هم مربوط به سایر بیمه‌هاست. همچنین خاطر نشان کرد معمولاً بیمه‌های عمر در سایر کشورهای دنیا به شکل‌های بسیار متنوعی ارائه می‌شود و بخش عمده‌ای از آنها دارای ارزش نقدی و ارزش بازخریدی هستند. فرشباف گفت: نامتعارف بودن رابطه بیمه‌گذار و ذی‌نفع در بیمه، علاقه‌مندی بیشتر به آگاهی درباره شرایط فسخ بیمه‌نامه تا آگاهی از منافع بیمه‌نامه، بازخرید سریع بیمه‌نامه زندگی و پرداخت حق‌بیمه از سوی شخصی به‌جز بیمه‌گذار از جمله علائم هشداردهنده برای تشخیص عملیات پولشویی است. وی با اشاره به اینکه صنعت بیمه ایران در حال حاضر جاذبه خاصی برای پولشویان ندارد، گفت: بخش بیمه عمر در ایران خدمات محدودی دارد و تنوعی که در این بیمه در سایر کشورها وجود دارد در

ایران نیست و همچنین تأکید نمود ارائه خدمات محدود بیمه عمر در ایران نشان‌دهنده نقص صنعت بیمه است و بیمه مرکزی قصد دارد شرکت‌های بیمه عمر تخصصی ایجاد کند. در ادامه افزود: انتقال پول در ایران از یک شخص به شخص دیگر و بازخرید بیمه در ایران چندان به صرفه نیست و انتخاب مناسبی برای پولشویی نخواهد بود. وی تصریح کرد: همچنین در صنعت بیمه تکنیک‌های مختلفی وجود دارد که باعث می‌شود صدور بیمه‌نامه‌ها با مشکل انجام شود و این وضعیت برای پولشویان مناسب نیست. بهترین راه مبارزه برای پولشویان، هوشیاری است و باید به اقداماتی که انجام می‌دهیم اشراف کامل داشته باشیم. فرشلاف بر ضرورت اجرای اقدامات پیشگیرانه برای مبارزه با پولشویی در صنعت بیمه تأکید کرد و گفت: حضور نمایندگان بیمه مرکزی در دوره‌های آموزشی مبارزه با پولشویی، تشکیل کمیته مبارزه با پولشویی در بیمه مرکزی و تشکیل واحد اجرایی مبارزه با پولشویی در برخی شرکت‌های بیمه از جمله اقدامات صنعت بیمه برای مبارزه با پولشویی است.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فصل سوم

سوابق مطالعاتی و اجرایی

پولشویی

پروژه‌های پژوهشی و مطالعاتی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱-۳. سابقه پولشویی در جهان

پولشویی، واژه به نسبت جدیدی است که قدمت زیادی ندارد. گفته می‌شود ریشه این اصطلاح از مالکیت مافیا بر دستگاه‌های لباسشویی سکه‌ای^۱ در ایالات متحده آمریکا گرفته شده است. در دهه ۱۹۲۰ گانگسترها مبالغ هنگفتی به صورت نقد از راه اخاذی، فحشا، قمار، قاچاق، مشروبات و... به دست می‌آوردند و ناچار بودند منبعی مشروع برای وجوه غیرقانونی خود معرفی کنند. یکی از راه‌های رسیدن به این هدف، خرید واحدهای تجاری قانونی و تلفیق عایدات غیرقانونی خود با عایدات قانونی و مشروعی بود که آنها از این مرکز تجاری به دست می‌آوردند. دستگاه‌های رختشویی سکه‌ای به این دلیل انتخاب شدند که از طریق این دستگاه‌ها روزانه وجوه نقد زیادی کسب می‌شد و حساسیتی نیز بر نمی‌انگیخت. از این رو افرادی مثل آل کاپون^۲ اقدام به خرید این دستگاه‌ها کردند. در اکتبر ۱۹۳۱، آل کاپون به جرم فرار مالیاتی تحت پیگرد قرار گرفت و محکوم شد. به نظر می‌رسد که محکومیت وی، زمینه‌ای برای شناسایی فعالیت پولشویی به عنوان یک جرم جدید شد. قضیه محکومیت آل کاپون برای مایر لانسکی^۳ رقیب وی تکان‌دهنده بود. از این رو، تصمیم گرفت کاری کند که به سرنوشت آل کاپون دچار نشود و در صدد راه‌هایی برآمد تا وجوه خود را از دید قانون مخفی کند. لانسکی متوجه مزایای حساب‌های بانکی رمزدار سوئیس شد. استفاده از تسهیلات بانکی سوئیس، امکاناتی در اختیار لانسکی گذاشت تا او یکی از اولین تکنیک‌های پولشویی را ابداع کند که تکنیک وام‌دهی مجدد است و از این طریق وجوه غیرقانونی از راه وام‌هایی که به وسیله بانک‌های خارجی طرف حساب بانک‌های سوئیس ارائه می‌شود، می‌توانست به عنوان درآمد قانونی اعلام شود. به نظر می‌رسد پولشویی از این جا شروع شد و طبق گفته لیسلی^۴، مایر لانسکی یکی از پرنفوذترین پولشویان بود. در قضیه رسوایی واترگیت^۵ در ۱۹۷۳ در ایالات متحده آمریکا، برای نخستین بار اصطلاح پولشویی وارد مطبوعات شد. به علاوه این واژه اولین بار در سال ۱۹۸۲ به متون قضایی و حقوقی آمریکا راه یافت.

در دهه ۱۹۸۰، پولشویی به عنوان یک جرم جدید در مورد عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر مطرح شد. سوده‌های کلان فعالیت قاچاق مواد مخدر و معضل روز افزون اعتیاد جوامع غربی، دولت‌ها را بر آن داشت تا با وضع قوانین جدید، مجرمان را از مصرف وجوه غیرقانونی خود، محروم کنند و به این طریق با قاچاقچیان مواد مخدر به مبارزه برخیزند. امروزه پولشویی یک پدیده جهانی است که

1. Laundromat
2. AL Capone
3. Meyer Lansky
4. Lacey
5. Watergate

از طریق جامعه مالی بین‌المللی که فعالیت آن در طول شبانه‌روز بی‌وقفه ادامه دارد، صورت می‌گیرد. زیرا زمانی که یک مرکز مالی در یک قسمت از جهان به کار خود پایان می‌دهد، مرکز دیگری در گوشه دیگر جهان فعالیت خود را آغاز می‌کند. در سال‌های اخیر، اصطلاح پولشویی در سطح وسیع متداول شده و بسیاری از کشورها متناسب با شرایط داخلی خود برای مبارزه با آن، قانون ضدپولشویی وضع کرده‌اند. اکنون این معضل به حدی فراگیر شده که گفته می‌شود جرم شناختن پولشویی و تعیین مجازات برای آن، به‌منظور دفاع از اقتصاد ملی در برابر اقدام‌های غیرقانونی سازمان‌های مجرم که با قاچاق مواد مخدر و دیگر جرائم سازمان‌یافته به اعتبار و حیثیت اقتصاد قانونی صدمه می‌زنند و ثبات و امنیت اقتصادی را به مخاطره می‌اندازند، ضرورتی انکارناپذیر است.

۲-۳. سابقه پولشویی در ایران

به‌طورکلی هر جا که جرم و جنایتی وجود داشته باشد فعالیت پولشویی هم وجود دارد، یعنی پول‌های کثیف حاصل از فعالیت‌های مجرمانه وارد شبکه بانکی شده و پس از چند مرحله نقل و انتقالات، منشأ اولیه پول گم می‌شود و به اصطلاح پول تطهیر می‌شود. حجم پول کثیف نسبت به تولید ناخالص داخلی هر کشور نشان‌دهنده حجم فساد اقتصادی با ابعاد سیاسی و اجتماعی است. حجم پول آلوده و کثیف زمانی افزایش می‌یابد که هزینه و ریسک مبادله و فعل و انفعالات مربوط به آن کاهش پیدا کند. که این امر سبب افزایش گردش پول حاصل از فساد می‌شود. در واقع پولشویی به مثابه پلی میان اقتصاد رسمی و قانونی با اقتصاد غیررسمی عمل می‌کند. اگرچه تا امروز هیچ عدد رسمی از میزان پول‌های کثیف منتشر نشده و برخی گفته‌ها و شنیده‌ها در این خصوص با سرعت هرچه تمام‌تر تکذیب می‌شود اما حجم پول کثیف و آلوده به فساد در حال افزایش است. این موضوع از حیث رشد فساد و مهم‌تر از آن هزینه ایجاد فساد اهمیت دارد. رشد جرم و جنایت در هر کشوری ارتباط مستقیمی با نهادهای نظارتی و قهریه دارد که در نتیجه کمبود نظارت این بخش‌ها میزان جرم و جنایت افزایش پیدا می‌کند و همین امر سبب افزایش درآمد حاصل از این فعالیت‌ها و در نتیجه افزایش نیاز و تلاش مجرمان برای پولشویی خواهد شد. نظام اقتصادی ایران بستر مناسبی برای پولشویی است؛ زیرا تعداد مراکز تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری اقتصادی در ایران زیاد است و همچنین به دلیل عدم نظارت جامع و کامل بانک مرکزی بر گردش پولی و بازارهای مالی کشور همگی دست‌به‌دست هم داده تا ایران نتواند از یک نظام اقتصادی تعریف‌شده با یک سیاست‌گذاری کلان اقتصادی توسعه‌گرا برخوردار شود و در نتیجه باعث شده حاکمیت دولت بر گردش نقدینگی و بازارهای پولی و مالی کشور محدود گردد. با توجه به این وضعیت نابسامان اقتصادی، طبیعی است که در بدنه اقتصاد ملی، شکاف‌های متعددی به وجود آمده و همین شکاف‌ها بستر ساز سوءاستفاده مجرمان

و خلافکاران اقتصادی شده است. در اینجا برای درک بهتر آثار ناکارایی بخشی از آمار مربوط به پول‌های کثیف که قابل برآورد است را ذکر می‌کنیم (الف، ۱۳۸۷):

- مطابق آمار گمرک در سال ۱۳۸۶، به میزان ۴۸ میلیارد دلار کالا وارد کشور شده است. این در حالی است که بانک مرکزی حجم کالای وارد شده به کشور را در همین سال ۵۷ میلیارد دلار می‌داند. این اختلاف ۹ میلیاردی به جز اختلاف در مبنای محاسبه در ۲ چیز است؛ یکی اینکه ورود کالا در معبر گمرکی با کم‌اظهاری صورت گیرد و دوم اینکه بخشی از کالای وارداتی از مبادی غیررسمی داخل شود. - طی سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۵ میزان تخلفات کشف شده در نظام بانکی بالغ بر ۲ هزار میلیارد و ۷۰۰ میلیون تومان است. اگر فرض کنیم بیش از آنچه کشف شده اختلاس صورت نگرفته است طی این ۳ سال حدود ۳ میلیارد دلار در نظام بانکی اختلاس شده است که به این ترتیب متوسط سالی یک میلیارد دلار از دارایی مردم نزد بانک‌ها وارد چرخه پول کثیف می‌شود.

- به گفته جانشین رئیس پلیس مبارزه با مواد مخدر سالانه ۷۰۰ تن مواد مخدر در کشور مصرف می‌شود و ۳۱ درصد از تولیدات مواد مخدر کشور افغانستان که معادل ۲ هزار و ۶۰۰ تن است از ایران ترانزیت می‌شود.

- همچنین براساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس روزانه ۱۱ میلیارد و ۷۳۵ میلیون تومان صرف خرید مواد مخدر می‌شود که با این حساب سالانه نزدیک به ۴ هزار میلیارد تومان گردش مالی مواد مخدر است که با ارز ۹۰۰ تومان تقریباً برابر ۴/۴ میلیارد دلار می‌شود.

- به گفته جانشین دبیر کل ستاد مبارزه با مواد مخدر یک سوم مواد مخدر تولیدی افغانستان از طریق ایران ترانزیت می‌شود، سهم مافیای مشترک ایران و افغانستان حدود یک میلیارد دلار می‌شود. اگر فرض کنیم ۳۰ درصد این سود به ترانزیت مواد مخدر از کشور مربوط شود پول کثیف ایجاد شده به ۳۰۰ میلیون دلار می‌رسد. به این ترتیب مجموع گردش مالی مصرف و ترانزیت مواد مخدر بالغ بر ۴/۷ میلیارد دلار خواهد بود.

- به گفته فرمانده نیروی انتظامی، شمار معتادان به الکل در ایران یک‌دهم معتادان به مواد مخدر است. اگر تعداد معتادان به مواد مخدر را بنا بر ارقام رسمی ۲ میلیون نفر در نظر بگیریم شمار مشروب‌خوارها به ۲۰۰ هزار نفر می‌رسد. از سویی بنا بر اعلام رسمی ناجا طی ۶ ماهه اول سال گذشته ۵ میلیون لیتر مشروبات الکلی کشف شده است که به گفته رییس پلیس این میزان تنها ۲۰ درصد مشروبات وارد شده به کشور است. به این ترتیب طی ۶ ماهه اول سال ۱۳۸۶، ۲۵ میلیون لیتر و احتمالاً در یک سال ۵۰ میلیون لیتر مشروب وارد کشور شده است.

اما قیمت مشروب در کشور متفاوت است. از دست‌ساز لیتری ۵ هزار تومان تا برخی اقلام که قیمت آنها به ۳۰ هزار تومان می‌رسد در بازار وجود دارد، اگر فرض کنیم متوسط هر لیتر شراب ۱۰

هزار تومان باشد میزان هزینه‌ای که برای خرید ۵۰ میلیون لیتر مشروب صرف می‌شود به ۵۰۰ میلیارد تومان و یا بیش از نیم میلیارد دلار می‌رسد.

- به گفته فرمانده انتظامی کرمانشاه روزانه ۲۶ هزار سی‌دی مستهجن در این استان کشف می‌شود که سالانه به یک میلیون سی‌دی می‌رسد. اگر این آمار را بدون توجه به جمعیت استان‌ها برای تمام نقاط کشور یکسان در نظر بگیریم سالانه ۳۰ میلیون فیلم و سی‌دی مستهجن توسط عوامل نیروی انتظامی کشف می‌شود. اگر فرض شود که از هر ۱۰ سی‌دی یکی ضبط و کشف شود - که البته کاملاً غیرواقعی است - نزدیک به ۳۰۰ میلیون فیلم غیرمجاز و مستهجن به فروش می‌رسد.

اگر قیمت هر سی‌دی را ۲۰۰۰ تومان - حداقل قیمت - در نظر بگیریم سالانه ۶۰۰ میلیارد تومان گردش مالی خرید و فروش این فیلم‌ها خواهد بود. به‌طور قطع رقم واقعی به مراتب بیش از این مبالغ است، اما برای تخمین به همین حداقل اکتفا می‌کنیم. از سویی به استناد گزارش معاون پشتیبانی شورای عالی اطلاع‌رسانی، گردش مالی تکثیر غیرمجاز محصولات سینمایی بالغ بر ۱۴۰ میلیارد تومان است.

به این ترتیب مجموع پول آلوده به فیلم‌های غیرقانونی و مبتذل به ۷۴۰ میلیارد تومان یا ۸۲۰ میلیون دلار می‌رسد. اگر گردش مالی پرداخت رشوه و حق حساب و نزول خواری و خرید و فروش دختر و فحشا و مواردی از این دست را صفر منظور کنیم، مجموع ۵ بند گذشته که معادل پول کثیف در سال ۱۳۸۶ است بالغ بر ۱۶/۲ میلیارد دلار خواهد بود.

۳-۳. اقدامات و مستندات جهانی در ارتباط با پولشویی

پیشینه اقدامات جدی بین‌المللی به منظور ارائه راهکارهایی مفید جهت مبارزه با معضل جهانی پولشویی به سال‌های میانی دهه ۱۹۸۰ باز می‌گردد (FATF, 1996). جوامع بین‌الملل به دلیل اهمیت ویژه و جدی تهدیدهای ناشی از پولشویی، توجه کشورها را بیش‌ازپیش به این مسئله متمرکز کرده‌اند. در این میان و از بین انبوه پیمان‌نامه‌ها و قوانین و مقررات وضع شده در این باره، مهم‌ترین و اساسی‌ترین مستندات بازتاب‌دهنده کوشش‌های فراگیر بین‌المللی را به‌عنوان مرجع اتخاذ رویکردهای مقابله با معضل جهانی پولشویی را می‌توان چنین برشمرد:

- پیمان‌نامه وین

این پیمان‌نامه که در تاریخ ۱۹ دسامبر ۱۹۸۸ و از طریق سازمان ملل متحد به امضاء رسید، اولین سند بین‌المللی است که در آن تعریفی دقیق از پولشویی ارائه و راه‌هایی برای محروم کردن اشخاص دست‌اندرکار قاچاق مواد مخدر از عواید فعالیت‌های مجرمانه آنها و در نتیجه کاهش انگیزه آنان برای

ادامه این فعالیت‌ها پیشنهاد شده است. در نتیجه این پیمان‌نامه، محرمانه‌بودن عملیات شبکه بانکداری در برخی کشورها تا حدود زیادی تخفیف یافت (UN, 1998).

- اعلامیه کمیته بال

این اعلامیه درباره اصول مربوط به جلوگیری از کاربرد مجرمانه شبکه بانکی به قصد پولشویی در دسامبر ۱۹۸۸ به امضا رسید که در آن بخش مالی و از جمله شبکه بانکی و چگونگی مبارزه با پولشویی در این بخش، مورد توجه قرار گرفته است (BCBC, 1988).

- تشکیل نیروی ویژه اقدام مالی^۱

نیروی ویژه اقدام مالی مربوط به پولشویی به وسیله هفت کشور صنعتی در نشست ۱۹۸۹ در شهر پاریس، به منظور تدوین یک دستورالعمل هماهنگ بین‌المللی برای مبارزه با پولشویی تأسیس شد. یکی از اولین اقدامات این گروه، تدوین پیشنهادهای چهارگانه به منظور هماهنگی اقدامات این گروه در سطح ملی برای اجرای برنامه‌های مبارزه مؤثر با پولشویی و ایجاد یک سیستم ارزشیابی برای سنجش کاربرد این پیشنهادها به وسیله اعضا بود. نیروی ویژه اقدام مالی در راستای پیشنهادهای چهارگانه، ایجاد سازمان‌های منطقه‌ای دارای نظام ارزشیابی دو جانبه را به منظور ارزیابی کاربرد پیشنهادهای مزبور، توصیه کرده است. گروه اقدام مالی کارائیب^۲ و گروه اقدام مالی آمریکای جنوبی^۳ بر این اساس تشکیل شده است

- گزارش گروه کاری اقدام مالی برای مبارزه با پولشویی

وظیفه این گروه که در درون سازمان همکاری اقتصادی و توسعه شکل گرفته است، شناسایی و تدوین راهکارهای مناسب برای مبارزه با پولشویی است و در این راستا با انتشار رویکردهای سیاستی و توصیه‌هایی در این باره کشورهای جهان را به همکاری بین‌المللی فرا می‌خواند. کشورهای آلمان، اتریش، اسپانیا، استرالیا، ایالات متحده آمریکا، ایتالیا، ایرلند، ایسلند، بریتانیا، بلژیک، پرتغال، ترکیه، دانمارک، زلاندنو، ژاپن، سنگاپور، سوئد، سوئیس، فرانسه، فنلاند، کانادا، لوکزامبورگ، نروژ، هلند، هنگ‌کنگ، یونان، کمیسیون اروپایی و شورای همکاری خلیج فارس عضو گروه کاری اقدام مالی برای مبارزه با پولشویی هستند. در گزارش گروه مزبور که نخستین نگارش آن در تاریخ ۱۹ آوریل ۱۹۹۰ و نسخه بازنگری شده آن در سال ۱۹۹۶ با عنوان چهارگانه توصیه منتشر شد، مجموعه فراگیری از

1. The Financial Action Task Group
2. The Caribbean Financial Action Task Force Group (CFATFG)
3. The South American Financial Action Task Force Group (SAFATFG)

راهکارهای مبارزه با پولشویی ارائه می‌شود. این راهکارها به‌عنوان استانداردهای بین‌المللی برنامه‌های مبارزه با پولشویی، حتی در بین کشورهای غیرعضو نیز پذیرشی عام یافته است (FATF, 1990).

- پیمان‌نامه شورای اروپا

در این پیمان‌نامه که در تاریخ ۸ نوامبر ۱۹۹۰ به امضا رسید، بر پولشویی، تحقیق و بازرسی، ضبط و مصادره عواید حاصل از جرم تأکید شده و پیشنهاد شده است که جرم پولشویی علاوه بر عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر، عواید حاصل از جرائم دیگر را نیز شامل شود (Council of Europe Convention, 1990).

- الگوی تنظیمی سازمان کشورهای آمریکایی^۱

سازمان ایالت‌های آمریکا با هدف مبارزه با پولشویی و مصادره عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر در قاره آمریکا، دستورالعمل ریودوژانیرو^۲ را تصویب کرد و براساس آن کمیسیون بین‌آمریکایی مبارزه با اعتیاد^۳ تشکیل شد. در سال ۱۹۹۰ نمایندگان کشورهای عضو سازمان ایالت‌های آمریکا، اعلامیه و برنامه ایکستاپا^۴ را تصویب و بر ضرورت تدوین قوانین جامعی که تمام جرائم مرتبط با قاچاق مواد مخدر و جرائم وابسته را معرفی کند، تأکید کردند (OAS, 1992). اعلامیه مزبور که در سال ۱۹۹۲ به تصویب نهایی رسید، در سال ۱۹۹۷ اصلاح شد و در واحدهای اطلاعات مالی به‌عنوان ابزار مناسبی برای مبارزه با پولشویی معرفی شدند. آخرین بازنگری این اعلامیه در سال ۱۹۹۹ بود که در آن دامنه جرم پولشویی تعمیم یافت و علاوه بر قاچاق مواد مخدر به‌عنوان جرائم مسند پولشویی، سایر جرائم نیز به‌عنوان جرائم مسند در نظر گرفته شد. از این رو، اعلامیه مزبور مقررات کمیسیون بین‌آمریکایی مبارزه با اعتیاد مربوط به پولشویی جرائم مرتبط به قاچاق مواد مخدر و دیگر جرائم مهم نام گرفت.

- دستورالعمل جامعه اروپایی

جامعه اروپایی در ۱۰ ژوئن ۱۹۹۱، دستورالعملی به منظور منع استفاده از نظام مالی برای مقاصد پولشویی تصویب کرد. این دستورالعمل، در واقع راهکارهای پیشگیرانه برای مبارزه با پولشویی با تأکید بر حفظ تمامیت و شفافیت نظام مالی است. براساس این دستورالعمل، پولشویی تنها به عواید حاصل از جرائم قاچاق مواد مخدر مربوط نمی‌شود بلکه عواید حاصل از جرائم دیگری مانند تروریسم یا جرائم سازمان را نیز دربرمی‌گیرد.

1. Organization of American States

2. Rio de Janeiro

3. Commission Inter-American Parallel Control del Abuso de Drogas(CICAD)

4. Ixtapa

- قطعنامه سازمان بین‌المللی کمیسیون بورس اوراق بهادار

سازمان بین‌المللی کمیسیون بورس‌های اوراق بهادار در اکتبر ۱۹۹۲ با صدور قطعنامه‌ای اعضای خود را تشویق کرد که برای مبارزه با پدیده پولشویی در بازارهای بورس اوراق بهادار و همچنین بازارهای آتی، اقدامات مثبتی به عمل آورند.

- قانون نمونه برای مبارزه با پولشویی

این قانون در سال ۱۹۹۵ برای تسهیل در امر تدوین یا اصلاح قوانین مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روان‌گردان و پولشویی عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر در کشورهای مختلف توسط بخش مبارزه با اعتیاد سازمان ملل متحد^۱ تدوین شد. در این قانون روش‌هایی برای شناسایی، ردیابی، ضبط و سلب مالکیت اموال و عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر پیشنهاد شده است. در سال ۱۹۹۹ و ۲۰۰۰ اصلاحاتی در این قانون نمونه صورت گرفت.

- پیمان‌نامه مبارزه با جرم سازمان یافته فراملی

این پیمان‌نامه در دسامبر ۲۰۰۰ توسط سازمان ملل متحد تدوین شد. براساس ماده یک این پیمان‌نامه، هدف از تدوین آن تقویت همکاری به‌منظور پیشگیری و مبارزه مؤثرتر با جرائم سازمان‌یافته است. ماده ۵ این پیمان‌نامه، مشارکت در گروه جرائم سازمان‌یافته را جرم اعلام کرده است و ماده ۶ آن نیز پولشویی عواید حاصل از جرم سازمان‌یافته را جرم شناخته است.

به‌طور کلی نکته مشترک تمام اقدامات بین‌المللی انجام‌یافته برای مبارزه با پولشویی، توجه و تأکید بر عواید حاصل از جرم به‌عنوان مهم‌ترین انگیزه برای ارتکاب انواع جرائم و فعالیت‌های مجرمانه است. براین اساس، موفقیت مبارزه با جرائم مزبور تا حدود زیادی به جلوگیری از بهره‌مند شدن تبهکاران از منافع فعالیت‌های مجرمانه بستگی می‌یابد. در این راستا، منع دسترسی مجرمان به بخش مالی رسمی، از جمله راهکارهای مشترکی است که در تمامی پیمان‌نامه‌های بین‌المللی به‌منظور پرمخاطره‌کردن زمینه فعالیت پولشویان مورد توجه و تأکید قرار گرفته است.

۳-۴. ارکان حقوقی و اجرایی نظام‌های مبارزه با پولشویی براساس مستندات جهانی

براساس اقدامات بین‌المللی انجام‌یافته برای مبارزه با پولشویی، ملاحظه می‌شود یک توافق نظر عمومی در مورد ارکان اصلی هر نظام کنترل و مبارزه با پولشویی وجود دارد، برخلاف وجود توافق نظر عمومی، کشورهای مختلف برای اجرای نظام مزبور به شیوه‌های گوناگونی عمل می‌کنند و

1. United Nations Drug Control Program (UNDCP)

این امر به دلیل وجود نظام‌های متفاوت تنظیمی و نظارتی این کشورها بدیهی است. با این حال، در بسیاری از ترتیبات و تشکیلات ملی و اسناد بین‌المللی اصول مشترک زیر در مورد ارکان حقوقی و اجرایی نظام مبارزه با پولشویی مطرح می‌شود. شناخت این اصول در تدوین قوانین منع پولشویی راه‌گشا خواهد بود.

۱-۴-۳. محدوده پولشویی

- **جرایم منشأ:** انتخاب فعالیت‌های غیرقانونی که اصول پولشویی در مورد آنها قابل اجرا است، یکی از مهم‌ترین مسائل در هر نظام مبارزه با پولشویی است. براساس مستندات جهانی، قاچاق مواد مخدر، مهم‌ترین جرم منشأ پولشویی است.

گزارش گروه کاری اقدام مالی برای مبارزه با پولشویی، هرگونه جرائم مرتبط با قاچاق مواد مخدر، جرائم جدی، جرائمی که مبالغ قابل توجهی عایدات حاصل می‌کنند یا بعضی از جرائم جدی خاص را به عنوان جرم منشأ معرفی می‌کند.

به طور خلاصه و با توجه به مستندات جهانی و قوانین کشورهای مختلف در زمینه مبارزه با پولشویی، عوامل زیر در تعیین جرائم منشأ جرم پولشویی مؤثر است:

- ایجاد مبالغ قابل توجه یا قابل تبدیل به وجه نقد؛

- ارتباط با جرم قاچاق مواد مخدر؛

- نقض جدی نظم بین‌المللی؛

- ارتباط با سازمان‌ها یا فعالیت‌های جرائم سازمان‌یافته؛

- خدشه وارد ساختن به اعتبار نظام بانکی و سایر مؤسسات مالی غیربانکی.

- **اثبات آگاهی از انجام عمل مجرمانه؛** در بسیاری از قوانین منع پولشویی، اثبات پولشویی، مستلزم اثبات این واقعیت است که واسطه‌های مالی، آگاهانه اقدام به انجام پولشویی نموده یا در

انجام آن مشارکت و همکاری داشته‌اند.

- **مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی مجرم:** معیار تعیین مسئولیت اشخاص حقوقی در برابر

اعمال کارکنان خود، یکی از نکات قابل توجه تدوین‌کنندگان قوانین منع پولشویی به‌شمار می‌رود.

مسئولیتی که برای اشخاص حقوقی منتفع‌شده از عواید جرم پولشویی، به دلیل ارتکاب این جرم

توسط کارکنان شخص مزبور در نظر گرفته می‌شود، منعکس‌کننده اصول عمومی نظام حقوقی هر کشور

درباره مسئولیت اشخاص حقیقی در برابر کارکنان آنها خواهد بود.

۲-۴-۳. وظایف مؤسسات مالی

- بر طبق بیانیه اصول مربوط به "منع استفاده مجرمانه از نظام بانکی برای مقاصد پولشویی" که توسط کمیته امور مقررات بانکی و شیوه‌های نظارتی کمیته بال در دسامبر ۱۹۸۸ به تصویب رسیده است، سه وظیفه عمده زیر را برای بانک‌ها و مؤسسات مالی در نظر گرفته است (جزایی، ۱۳۸۲):
- شناسایی مشتری: بیانیه بال از بانک‌ها و مؤسسات مالی خواسته است تلاش‌های لازم را برای تعیین هویت واقعی همه مشتریان به عمل آورند.
  - رعایت قانون: مؤسسات مالی باید از ارائه خدمات یا همکاری فعال در معاملاتی که با فعالیت پولشویی ارتباط دارند، خودداری کنند.
  - همکاری با مقامات مجری قانون: مؤسسات مالی باید فعالانه با مجریان قانون همکاری کنند.

۳-۴-۳. ارتباط بین نهادهای مبارزه با پولشویی و مؤسسات مالی

- روابط بین نهادهای مبارزه با پولشویی و مؤسسات مالی در زمینه مبارزه با پولشویی با توجه به الزام‌های کشورهای مختلف، متفاوت است. با این حال، روابط مزبور معمولاً بر پایه سه اصل زیر برقرار است:
- الزام به نگهداری سوابق: اثربخشی تحقیقات و پیگردهای پولشویی مستلزم توانایی مقامات مجری قانون برای بازسازی معاملات است که این خود به وجود سوابق مربوط به معاملات بستگی دارد.
  - گزارش دهی: براساس یک توافق نظر عمومی، گزارش دهی یکی از جنبه‌های کلیدی هر نظام کنترل پولشویی به شمار می‌رود. با این حال شروط و پیامدهای گزارش دهی در کشورهای مختلف می‌تواند متفاوت باشد.
  - گزارش دهی معاملات با مبلغ بیش از سقف معین: یکی از اصول تعیین شده در رابطه بین نهادهای مبارزه با پولشویی و مؤسسات مالی، گزارش دهی معاملات با مبلغ بیش از سقف تعیین شده است. الزام مؤسسات مالی به گزارش دهی معاملات مزبور به دلیل افزایش ریسک شناسایی وجوه حاصل از فعالیت‌های مجرمانه، عاملان جرم را از استفاده از چنین مؤسساتی به سوی ابزارهای کم خطرتر هدایت می‌کند.
  - مؤسسات مالی مشمول قوانین منع پولشویی: علاوه بر بانک‌ها گروهی از مؤسسات مالی غیربانکی نیز به دلیل آنکه می‌توانند امکانات و فرصت‌هایی در اختیار پولشویان قرار دهند، براساس قوانین منع پولشویی موظف به نگهداری سوابق، گزارش دهی معاملات مشکوک و معاملات بیش از

سقف تعیین شده در قانون هستند. با آگاهی از اهمیت نقش مؤسسات غیربانکی در انجام پولشویی، این مؤسسات را به چهار گروه اصلی زیر تقسیم می‌کنند:

- سازمان‌هایی که نقش اصلی آنها ارائه خدمات مالی است؛
- سازمان‌هایی که نقش اصلی آنها، ارائه شکلی از فعالیت‌های قمار است، مانند کازینو، بخت‌آزمایی‌ها و انواع بازی‌های شانسی؛
- سازمان‌هایی که در زمینه خرید و فروش اقامت و کالاهای باارزش فعالیت می‌کنند. دلالت فلزات قیمتی و جواهرات، مراکز مزایده، آژانس‌های معاملات ملکی، دلالت اتومبیل، هواپیما و قایق از این گروه به‌شمار می‌روند؛
- صاحبان برخی مشاغل حقوقی مانند وکلا، حسابداران و سردفتران.

۴-۳-۴. امور اجرایی

به همان اندازه که مبارزه با پولشویی نیازمند توجه، دقت و نظارت مؤسسات مالی است، به نظارت و توجه مقام‌های مسئول اجرای قانون مبارزه با پولشویی اعم از داخلی و بین‌المللی نیز نیاز دارد. مواردی که باید در این زمینه مورد توجه قرار گیرد، عبارت است از:

- **همکاری و مبادله اطلاعات داخلی:** نظام اجرایی کشور باید بر تعامل مقام‌های اجرایی مختلف، مراجع قضایی، بازرسان، پلیس و جامعه مالی به‌منظور اجرای موفقیت‌آمیز تدابیر قانونی دولت برای مبارزه با پولشویی تأکید کند. بنابراین، مبادله اطلاعات و انجام تحقیقات مشترک بین مقام‌های گمرکی و مالیاتی و مبارزه با قاچاق مواد مخدر اغلب به شناسایی سازمان‌های پولشویی منجر می‌شود.
- **سلب حق مالکیت:** بخش مهمی از قوانین مبارزه با پولشویی در جهان به موضوع سلب حق مالکیت دارایی‌ها و کالاهای حاصل از جرم منشأ یا پولشویی مربوط می‌شود.
- **همکاری بین‌المللی:** پولشویی از جهاتی یک جرم مهم بین‌المللی است. با توجه به آسانی و سرعتی که می‌توان وجوه را به صورت الکترونیکی در مرزهای بین‌المللی جابه‌جا کرد، همکاری بین‌المللی در مبارزه با پولشویی، ضرورت بنیادی یافته است. اهمیت این همکاری با توجه به ماهیت چندملیتی سازمان‌های مجرم بیشتر می‌شود، اما نیاز به همکاری، فراتر از موضوع تحقیقات پلیسی است. اثر تدابیر اتخاذ شده برای مبارزه با پولشویی یک کشور می‌تواند به نحو قابل توجهی از سوی کشورهای دیگر که وجوه به داخل آنها جریان می‌یابد، کاهش یابد یا خنثی شود.

۴-۳-۵. رازداری مالی

- **سیستم ثبت سوابق و گزارش‌دهی:** ثبت و نگهداری سوابق و گزارش‌دهی اطلاعات مشتری توسط مؤسسات مالی، بخش مهمی از نظام مبارزه با پولشویی است.

- اصول راهنما: کشورها به تعادل و توازن مناسبی بین حریم خصوصی افراد و اجرای قانون احتیاج دارند و بدیهی است که این توازن هرگز به صورت یکباره و برای همیشه برقرار نمی‌شود، بلکه نیازمند بررسی مستمر روش‌های انجام فعالیت تجاری، سیستم‌های ثبت و نگهداری و بازیابی سوابق و روش‌های فریب‌کارانه نقل و انتقال است.

۳-۴-۶. چند مثال واقعی از اقدامات ضد پولشویی در کشورهای مختلف دنیا

دولت‌ها براساس روش‌های متفاوت پولشویی در کشورشان، راه‌های متفاوتی را نیز برای عملیات ضد پولشویی انجام می‌دهند. یکی از اصلی‌ترین روش‌ها، بانام‌کردن حساب‌های بی‌نام در زمان افتتاح یا بستن این‌گونه حساب‌هاست. این نوع روش ضد پولشویی به خصوص در کشور استرالیا قابل ذکر است. یک مثال عملی دیگر برای وضع قوانین ضد پولشویی می‌توان به عملیات قوانین محرمانه بانک^۱ در آمریکا اشاره کرد. برطبق این قانون به وزیر خزانه‌داری آمریکا اجازه داده شده است که برای نظارت هرچه بیشتر مؤسسات مالی و بانک‌ها، به سندهای شناسایی افراد و پرونده‌ها و گزارشات محرمانه مؤسسات مالی و بانک‌ها دسترسی داشته باشد تا افرادی که حساب‌های بی‌نام گشوده‌اند، شناسایی شوند. BSA که در آمریکا در سال ۱۹۷۰ در واکنش به سوءاستفاده نهادهای مالی، برای مبارزه با عملیات غیرقانونی ایجاد شده است، از ابزارهایی مانند ثبت و بازبینی گزارشات، به خصوص در مواردی استفاده می‌کند که مربوط به فعالیت‌های مشکوک و مبادلات پول نقد و ابزارهای پولی بی‌نام شبیه چک‌های مسافری بی‌نام و گزارشات و صورت‌حساب‌های بانک‌های خارجی است. به‌عنوان نمونه گزارش مبادلات پول در جریان^۲ بدین صورت است که مؤسسات مالی باید پرونده‌ای از CTR برای مبادلات تجاری بیش از ۱۰۰۰۰ دلار داشته باشند و کلیه مبادلات بیش از ۱۰۰۰۰ دلار در آن ثبت شود. مورد دیگر می‌توان به گزارش مبادلات بین‌المللی پول جاری و ابزارهای پولی^۳ اشاره کرد. BSA افراد را ملزم می‌کند که باید هنگام خروج از مرز آمریکا و انتقال پول در جریان یا دیگر ابزارهای پولی بیشتر از ۱۰۰۰۰ دلار، آن را اظهار کنند.

در میان کشورهای خاورمیانه که سازمان ملل، آنها را در ارتباط با پولشویی نگران‌کننده تشخیص داده، می‌توان به کشورهای لبنان، امارات متحده عربی و کمبیش مصر و بحرین اشاره کرد. البته اعلام شده است که اردن، کویت، عمان، قطر، عربستان سعودی و سوریه نیز باید تحت نظارت و کنترل قرار گیرند. در این کشورها نیز تلاش‌هایی بر ضد پولشویی در جریان است.

-
1. The Bank Secrecy Act (BSA)
  2. Currency Transaction Report (CTR)
  3. Currency and Monetary Insurance Report (CMIR)

کشور لبنان که دارای یکی از لیبرال‌ترین و پیشرفته‌ترین نظام‌های مالی در خاورمیانه است و از همکاری با FATF نیز خودداری کرده است، در سال ۲۰۰۱، قانونی را مبنی بر جرم شناخته‌شدن عملیات پولشویی در این کشور تصویب کرد. علاوه بر این بانک مرکزی لبنان نیز با صدور بخشنامه‌ای، نظارت بر عملیات پولشویی و ارائه گزارش از تمامی عملیات بانکی مشکوک را در دستور کار خود قرار داده است. امارات نیز در یکم دسامبر سال ۲۰۰۰، طی بخشنامه‌ای تمامی نهادهای مالی را ملزم کرد که هرگونه معاملات مشکوک را به واحد موارد مشکوک و ضدپولشویی بانک مرکزی گزارش دهند یا هر فرد یا سازمانی که مشارکتشان در پولشویی محرز شود را به مشارکت تلویحی یا غیرمستقیم در پولشویی متهم کنند.

۳-۵. اقدامات ایران در خصوص مبارزه با پولشویی

ایران برای دستیابی به یک اقتصاد سالم نیاز به قوانین بازدارنده علیه مفاسد اقتصادی دارد. برخی اعتقاد دارند کشورهای در حال توسعه از جمله ایران به دلیل کمبود منابع مالی می‌توانند بستر مناسبی برای عملیات پولشویی باشند که در نهایت اقتصاد کشور هم می‌تواند از منافع آن بهره‌مند شود. ولی با توجه به تبعات ناشی از پولشویی، پول کثیف ذاتاً بنابر ماهیت خود پدیده‌ای سیال و بی‌ثبات است که به بخش‌های سایه‌ای و زیرزمینی اقتصاد نفوذ می‌کند. از این رو پول کثیف مختل‌کننده سیاست‌های توسعه و موجب بی‌ثباتی و ناپایداری در اوضاع اقتصادی است. اندیشه مبارزه با پولشویی در ایران از زمان ارائه طرح ساماندهی اقتصادی مطرح شده است. ولی متأسفانه در اقتصاد ایران، تاکنون به دلیل ناشناخته‌ماندن پیامدها و آثار زیان‌بار پولشویی اقدام قابل توجهی صورت نگرفته یا حساسیت ویژه‌ای برای رویارویی با این پدیده در جامعه ایجاد نشده است. دلیل این امر آن است که در جامعه ما، پولشویی به‌عنوان یک جرم بدون قربانی شناخته می‌شود. اما اگر دقت شود، ملاحظه می‌شود که پولشویی عارضه‌ای ثانویه و متناظر با یک جرم منشأ (مقدم) مانند قاچاق مواد مخدر، سرقت و دیگر فعالیت‌های مجرمانه است و تنها ناآگاهی از علت و ماهیت پولشویی است که آن را تاکنون به صورت یک معضل نامرئی در نزد جامعه ایرانی چنین ناشناخته و بی‌پاسخ نگاه داشته است.^۱ بر پایه تعریف پولشویی و با توجه به این که جرائم منشأ، لزوماً با هدف ایجاد درآمد برای مجرمان انجام نمی‌شود، زمینه مبارزه با پولشویی در ایران علاوه بر پوشش مواردی مانند نقل و انتقال یا دادوستد مواد مخدر،

۱. به استناد گزارش مشترک سالانه وزارت خزانه‌داری و وزارت دادگستری ایالات متحده آمریکا درباره استراتژی ملی پولشویی برای سال ۱۹۹۹، جرم پولشویی به خودی خود برآیند و سرچشمه گرفته از ۱۷۰ جرم تعریف شده دیگر است که در صورت مبارزه با آن، زمینه مناسبی برای خشکاندن ریشه جرم‌های دیگر نیز پدید می‌آید. ر. ک به:

'The National Money Laundering Strategy for 1999' The US Department of the Treasury/ the US Department of Justice, Sep. 1999, pp.5-7.

درآمدهای به‌دست‌آمده از سایر جرائم تعریف‌شده در چهارچوب مجموعه قوانین و مقررات کنونی جمهوری اسلامی ایران را دربرمی‌گیرد. در اکثر کشورهای پیشرفته جهان و حتی برخی از کشورهای عربی همسایه، تعقیب مالی وجوه حاصل از قاچاق و سایر جرائم سازمان‌یافته، مقدم بر کنترل فیزیکی است. درحالی‌که در ایران تمام تلاش‌ها معطوف به کنترل فیزیکی است. قانون پولشویی راه‌های نقل و انتقال وجوه حاصل از فعالیت‌های مجرمانه را محدود و قابل شناسایی می‌کند و با فراهم‌آوردن امکان سیستمی شناسایی متخلفان، احتمال وقوع بسیاری از جرائم را تا حد زیادی کاهش می‌دهد. برای مبارزه با پدیده پولشویی در ایران، علاوه بر بررسی جدی و تیزبینانه حوزه‌های مختلف اقتصاد زیرزمینی، به سازوکارهای لازم قانونی نیز نیاز است. به‌طورکلی درخصوص پولشویی دو دسته اقدامات توسط دولت در حال انجام است:

دسته اول، اقدامات در زمینه جلوگیری از تولید پول کثیف است (منشأ پول کثیف شامل فعالیت‌های مجرمانه، فساد اقتصادی، قاچاق و موارد مشابه است).

دسته دوم، اقدامات مرتبط با جلوگیری از نفوذ پول کثیف به چرخه اقتصادی کشور است. در این زمینه اقدامات مناسبی در حال انجام است. در این راستا وزارت بازرگانی برنامه‌های متعددی را به منظور مسدود نمودن کانال‌هایی مثل گران‌نمایی یا صدور صورت‌حساب‌های متعدد در دستور کار خود قرار داده که از جمله مهم‌ترین آنها اصلاح زیرساخت‌های شبکه توزیع است. در این راستا پروژه‌هایی همچون ساماندهی نظام پخش کالا و استقرار نظام طبقه‌بندی و خدمات شناسه کالا (ایران‌کد) در دست اقدام‌اند. به‌عنوان مثال نظام کدگذاری کالا و خدمات (شناسه کالا) در ایران با اهدافی همچون ایجاد بستر استاندارد و جامع برای شناسایی تمام کالاها و خدمات تولیدشده، استانداردسازی اطلاعات پایه کالا و خدمات، شفاف‌سازی و ایجاد مقدمات لازم برای ردیابی اطلاعات کالاها، ایجاد پورتال یا درگاه الکترونیکی معرفی بنگاه‌ها و محصولات آنها، ایجاد تسهیلاتی برای کنترل ورود کالاهای قاچاق در شبکه توزیع، محدودسازی فعالیت‌های غیررسمی در عرصه توزیع کالا در کشور، کاهش هزینه‌های تبادل در شبکه توزیع و به‌دنبال آن کاهش هزینه تمام‌شده محصولات تولیدشده در داخل کشور طراحی و پیاده‌سازی شده است. با استقرار این نظام می‌توان انتظار داشت ورود کالای قاچاق به کشور کاهش یابد. به‌طورکلی اتخاذ سیاست‌های مبنی بر افزایش شفافیت در مبادلات کشور از مهم‌ترین سیاست‌های وزارت بازرگانی در راستای مبارزه با پولشویی است.

در ایران قانون مبارزه با پولشویی در بهمن سال ۱۳۸۶ تصویب شد. براساس ماده ۲ قانون فوق، پولشویی جرم تلقی می‌شود. به موجب ماده ۴ قانون مذکور، به‌منظور هماهنگ‌کردن دستگاه‌های ذی‌ربط در امر جمع‌آوری، پردازش و تحلیل اخبار، اسناد و مدارک، اطلاعات و گزارش‌های واصله، تهیه سیستم‌های اطلاعاتی هوشمند، شناسایی معاملات مشکوک، به‌منظور مقابله با جرم پولشویی،

شورای عالی مبارزه با پولشویی به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی و با عضویت وزرای بازرگانی، اطلاعات، کشور و رئیس کل بانک مرکزی تشکیل می‌شود. براساس ماده ۹ این قانون، مرتکبین جرم پولشویی علاوه بر استرداد درآمد حاصل از ارتکاب جرم به جزای نقدی به میزان یک‌چهارم عواید حاصل از جرم محکوم می‌شوند. آیین‌نامه اجرایی این قانون نیز، شامل ۸ فصل و ۴۹ ماده، در ۱۴ آذر ۱۳۸۸ ابلاغ شد. براساس ماده ۱۸ آیین‌نامه فوق، تمامی اشخاص مشمول قانون، مکلف‌اند با توجه به وسعت و گستردگی سازمانی خود، واحدی را به‌عنوان مسئول مبارزه با پولشویی معرفی کنند. در ماده ۳۳ آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی، تمامی مؤسسه‌های پولی و مالی مشمول این قانون موظف‌اند مدارک مربوط به سوابق معاملات و عملیات مالی اعم از فعال و غیرفعال را حداقل تا پنج سال بعد از پایان عملیات نگهداری کنند. براساس ماده ۳۸ آیین‌نامه فوق، واحد اطلاعات مالی، مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی مسئول انجام وظایف زیر است:

- جمع‌آوری و اخذ اطلاعات معاملات مشکوک؛
- ارزیابی، بررسی و تحلیل اطلاعات گزارش‌ها و معاملات مشکوک؛
- درج و طبقه‌بندی اطلاعات در سیستم‌های مکانیزه؛
- اعلام مشخصات اشخاص دارای سابقه پولشویی یا تأمین‌کنندگان مالی عملیات تروریستی به اشخاص مسئول (به منظور مراقبت بیشتر یا قطع همکاری)، در صورت درخواست مراجع ذی‌ربط؛
- تأمین اطلاعات تحلیل‌شده مورد نیاز مراجع قضایی، ضابطان و دستگاه‌های مسئول مبارزه با تروریسم در کشور، در صورت درخواست مراجع ذی‌ربط؛
- تهیه آمارهای لازم در مورد اقدامات صورت گرفته در جریان مبارزه با پولشویی؛
- تهیه نرم‌افزارها و سیستم‌های اطلاعاتی مورد نیاز؛
- تأمین امنیت اطلاعات جمع‌آوری‌شده؛
- تبادل اطلاعات با سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی طبق مقررات؛
- جمع‌آوری و اخذ تجارب بین‌المللی؛
- ارسال گزارش‌هایی که به احتمال قوی صحت دارد یا از اهمیت برخوردار است به دستگاه قضایی؛
- پیگیری گزارش‌های ارسالی در مراجع قضایی؛
- تهیه پیش‌نویس برنامه سالانه واحد اطلاعات مالی جهت تصویب شورا؛
- پاسخ به استعلام اشخاص مشمول در اسرع وقت؛
- اعلام نظر در مورد صلاحیت تخصصی مسئولان واحدهای مبارزه با پولشویی، پیشنهادی از سوی مدیران.

براساس ماده ۴۸ این آیین‌نامه به منظور سهولت دسترسی به اطلاعات مشتری‌ها و احراز صحت اسناد و اطلاعات ارائه شده از سوی افراد، بانک مرکزی موظف است نسبت به راه‌اندازی سامانه اطلاعات مشتری‌ها، مشتمل بر اطلاعات زیر اقدام کند.

- اطلاعات ثبتی و صورت‌های مالی مشتری‌های حقیقی و حقوقی؛
- اطلاعات شماره حساب‌ها و تسهیلات ارائه شده به آنها و موارد سررسید و معوق شده (موضوع دستورالعمل تنظیم فرم‌های اعطای تسهیلات و تعهدات بانکی بانک مرکزی)؛
- اطلاعات چک‌های برگشتی؛
- اطلاعات مربوط به اظهارنامه مالیاتی مشتری‌ها؛
- اطلاعات محکومیت‌ها و سفته‌های واخواستی اشخاص حقیقی و حقوقی که اسامی آنها در سیستم ثبت شده است؛

- اطلاعات سجلی ارائه شده توسط مشتری‌ها.

بانک مرکزی نیز در راستای ایفای مطلوب مسئولیت‌ها و تکالیف مقرر در آیین‌نامه مذکور و حصول اطمینان از حسن اجرای امور و همچنین تجمیع و تمرکز فعالیت‌ها و اجتناب از هرگونه موازی کاری و ناهماهنگی احتمالی، در ابتدای سال ۱۳۸۹ اقدام به تشکیل اداره‌ای تحت عنوان "اداره مبارزه با پولشویی"، در این بانک کرده است. این اداره مشتمل بر سه گروه بازرسی، مطالعات حقوقی و گروه بین‌الملل است. کلیه وظایف و مسئولیت‌های بانک مرکزی در زمینه مقابله با پولشویی به صورت متمرکز تحت مدیریت اداره مبارزه با پولشویی انجام می‌گیرد. در این راستا اداره مبارزه با پولشویی بانک مرکزی هماهنگ با واحد اطلاعات مالی مستقر در وزارت اقتصاد و دارایی، با شبکه بانکی کشور در ارتباط است و بازرسان اداره مذکور با مراجعه مستقیم به بانک‌ها، نحوه عمل سیستم بانکی کشور را در خصوص اجرای آیین‌نامه مبارزه با پولشویی بررسی و در این خصوص مراقبت‌ها و توصیه‌های لازم را اعمال می‌کنند.

۳-۶. قانون مبارزه با پولشویی

پولشویی عبارت است از تبدیل یا انتقال سرمایه با علم به اینکه آن سرمایه ناشی از ارتکاب یک جرم است، به منظور مخفی نگهداشتن منشأ و ماهیت غیرقانونی سرمایه مذکور. عمدتاً پولشویی جرم دومی محسوب می‌شود که برای اختفای درآمد حاصل از جرم اول صورت می‌گیرد. پولشویی، یعنی هرگونه اقدام برای مخفی کردن یا تغییر ظاهری هویت نامشروع درآمد حاصل از فعالیت‌های مجرمانه، به گونه‌ای که وانمود شود این عواید از منابع قانونی سرچشمه گرفته است. با تصویب قانون مبارزه با پولشویی (مصوب مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۸۶) شورای عالی مبارزه با پولشویی با ریاست

وزیر امور اقتصادی و دارایی و با عضویت وزارت بازرگانی، اطلاعات، کشور و رئیس کل بانک مرکزی تشکیل شد. یکی از مهم‌ترین وظایف این شورا تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی برای مبارزه با پولشویی است که این فرایند هم‌اکنون در حال اجراست و اقدامات جدی در این حوزه در حال انجام است. با اجرایی شدن آیین‌نامه‌های مرتبط با قانون مبارزه با پولشویی، شفافیت در نظام پولی و مالی کشور افزایش یافته و زمینه ورود پول کثیف در چرخه اقتصادی کشور کاهش می‌یابد. طبق مفاد ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی جمهوری اسلامی ایران مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۱، جرم پولشویی عبارت است از:

«تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی، با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به‌دست‌آمده باشد» (بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۶). به‌طور کلی پولشویی، فرایندی است که طی آن پول کثیف، غیرقانونی و نامشروع در چرخه‌ای از مبادلات گذارده می‌شود، به‌طوری‌که پس از خروج از چرخه، قانونی و تمیز جلوه می‌کند. به‌عبارت‌دیگر منبع سرمایه‌های حاصله که از راه‌های غیرقانونی (قاچاق مواد مخدر و داروهای روان‌گردان، قاچاق انسان و اعضای بدن انسان، دزدی، رباخواری، رشوه و فساد، فرار از مالیات، تروریسم) به‌دست‌آمده‌اند با استفاده از ترفند مبادلات و انتقالات پیاپی، چنان مخفی نگاه داشته می‌شود که کاملاً قانونی به‌نظر می‌رسد. به‌عنوان مثال فردی که وجوه غیرقانونی و غیرمشروع در اختیار دارد برای گم‌کردن و پنهان ساختن منشأ اصلی ارتکاب جرم اقداماتی می‌کند؛ از جمله تبدیل این وجوه به سپرده‌های سرمایه‌گذاری به نام خود یا دیگران، نگهداری در انواع حساب‌های خود نزد بانک، صدور حواله به نام خود یا دیگران، خرید اوراق مشارکت و سهام و اوراق بهادار یا اموال منقول و غیرمنقول به نام خود یا دیگران، تبدیل تعهدات بانکی، به نحوی که شناخت و تعقیب کیفری مرتکب جرم سخت یا ناممکن می‌گردد. این اعمال و مصادیق آن را پولشویی می‌نامند. به موجب مقررات مبارزه با پولشویی، بانک‌ها مکلف‌اند برای جلوگیری از این رویه ناپسند و مقابله با آن تدابیر لازم اتخاذ کنند.

۳-۷. مجموعه قوانین ایران در رابطه با پولشویی و مقایسه تطبیقی قوانین و

استانداردهای پولشویی در ایران و خارج

در ابتدا برای پرداختن به مقایسه تطبیقی قوانین و استانداردهای پولشویی در ایران و خارج از ایران مقدمه‌ای بر عواقب پولشویی و آثار زیان‌بار آن و ضرورت‌های مبارزه با آن و از همه مهم‌تر مجموعه قوانین ایران در رابطه با پولشویی داشته و سپس به مقایسه این قوانین و استانداردها در ایران و خارج پرداخته شده است.

پولشویی، عملیات بازارها را مختل می‌کند. معاملاتی که برای مقاصد پولشویی انجام می‌گیرد، تقاضا برای نقدینگی را افزایش می‌دهد. نرخ بهره و مبادله را بی‌ثبات می‌کند. به رقابت غیرعادلانه

منجر می‌شود و تورم را در کشورهایی که تبهکاران فعالیت‌های تجاری خود را انجام می‌دهند، به شدت افزایش می‌دهد.

پولشویی اعتبار و در نتیجه ثبات بازارهای مالی را از بین می‌برد. چنانچه نظام بانکی در نتیجه جرایم سازمان‌یافته اعتبار خود را از دست دهد، تمام سیستم مالی کشور حتی نظام مالی منطقه مورد نظر دچار آسیب‌پذیری جدی می‌شود. کشورهای کوچک در برابر پدیده پولشویی آسیب‌پذیری بیشتری دارند. قدرت اقتصادی که از طریق فعالیت‌های غیرقانونی به دست می‌آید، تسلط سازمان‌های مجرم را بر اقتصادهای کوچک امکان‌پذیر می‌سازد. کشورهایی که فاقد سازوکارهای کنترل مالی مناسب بوده یا در اجرای آنها ضعیف عمل می‌کنند، عملاً به پولشویان این امکان را می‌دهند که عواید فعالیت‌های نامشروع خود را با استفاده از ضعف‌های ساختاری یا بهره‌جویی از شکاف‌ها و نقاط ضعف تشکیلات سازمانی و انتظامی این کشورها تطهیر کنند. پولشویی اغلب با جرایم سازمان‌یافته مرتبط است و پیامد جبری جرایم سازمان‌یافته و دیگر فعالیت‌های مجرمانه درآمدزا است. عملیات سازمان‌های مجرم که در راستای انباشت سودهای غیرقانونی طراحی می‌شود، نیاز به پولشویی به صورت مستقیم دارد. مقادیر هنگفت وجوه نقدی که به وسیله انواع فعالیت‌های مجرمانه مانند اخاذی، قاچاق مواد مخدر، قاچاق کالا و اسلحه و... تولید می‌شود، ردپاهایی از خود به جا می‌گذارد که پنهان کردن آن دشوارتر از مخفی کردن ردپای خود جرم منشاء است. امروزه در کشورهای پیشرفته جهان تعقیب مالی وجوه حاصل از قاچاق مواد مخدر و سایر جرایم سازمان‌یافته مقدم بر کنترل فیزیکی است و اینجاست که مبارزه با تطهیر عواید حاصل از این جرایم یا پولشویی معنا پیدا می‌کند. اقتصاد ایران از محدودترین نظام‌های اقتصادی بی‌نظم در جهان به‌شمار می‌رود. مراکز تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری اقتصادی (در حدود ۳۲ مرکز و شورا)، تعداد مراکز سیاست‌گذاری و تولید امور بازرگانی (حدود ۲۲ مرکز و شورا) تعداد مراکز سیاست‌گذاری‌های صنعتی و تولید امور صنعتی (در حدود ۶ تا ۱۲ مرکز و نهاد وزارتخانه)، اعلام سیاست خودگردانی مالی نهادها و سازمان‌های دولتی در برنامه اول توسعه (۱۳۷۲-۱۳۶۸) و نقصان نظارت جامع بانک مرکزی بر گردش پولی و بازار مالی کشور دست‌به‌دست هم داده‌اند تا ایران نتواند از یک نظام اقتصادی تعریف‌شده با یک سیاست‌گذاری کلان اقتصادی توسعه‌گرا برخوردار شود.

اقتصاد ملی ایران نه تنها فاقد ابزارهای اعمال حاکمیت است؛ بلکه در بسیاری از موارد و بخش‌های اقتصادی کشور نقش حاکمیتی دولت با نقش تصدی‌گری وی درهم آمیخته و تداخل‌های ناهنجاری را در جهت عدم تعادل به وجود آورده است، به طوری که در فرایند «عرضه و تقاضای کالا» دولت تصدی‌گر، واردکننده یا تولیدکننده کالاهای مصرفی بادوام و بی‌دوام است و در بازار

تولیدکنندگان داخلی همان کالاها، که تحت نقش حاکمیتی دولت قرار دارند، به رقابت برخاسته و سیاست‌های حمایتی خود از تولیدات داخلی را خنثی کرده است. ازطرفی نیز در دهه گذشته سیاست خودکفایی مالی نهادها و سازمان‌های دولتی و عمومی به تدریج شرایطی را در بخش بازرگانی خارجی کشور به وجود آورد که بخش زیادی از واردات و اسکله‌های تخلیه بار، در مبادی ورودی کالا، از نظارت گمرک خارج شده است. این اسکله‌ها به صورت شخصی (در حدود ۶۲ اسکله) اداره می‌شوند و مستقل از نقش حاکمیتی دولت بر کل اقتصاد بازرگانی کشور عمل می‌کنند. ازطرف دیگر گسترش روزافزون صندوق‌های قرض‌الحسنه و مؤسسات اعتباری که مجوز تأسیس و فعالیت آنها را وزارتخانه‌ها و نهادهای غیراقتصادی صادر می‌کنند، خارج از حوزه نظارت بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارایی قرار دارند و همین امر موجب شد تا حاکمیت کامل دولت بر گردش نقدینگی و بازارهای پولی و مالی کشور محدود گردد. درواقع این‌گونه صندوق‌های قرض‌الحسنه و مؤسسات مالی و اعتباری فاقد مجوز از بانک مرکزی، خود را از سیاست‌گذاری شورای پول و اعتبار و سیاست‌های ارزی بانک مرکزی معاف می‌دانند و از آن سیاست‌ها تبعیت نمی‌کنند. در نتیجه سیاست‌های انقباضی و انبساطی دولت در جهت مهار تورم، سیاست هدایت سرمایه‌های اندک مردمی به سمت امور تولیدی و سیاست نظارت ارزی دولت به منظور ایجاد تعادل در تراز تجارت خارجی، در یک دهه گذشته موفق نبوده است. باتوجه به این وضعیت نابسامان اقتصادی، طبیعی است که طی دوره مورد بررسی در بدنه گردش اقتصاد ملی، شکاف‌های متعددی به وجود آمده و همان شکاف‌ها بستر ساز سوءاستفاده مجرمان و خلاف‌کاران اقتصادی شده است. گسترش بخش غیررسمی اقتصاد، حدود ۵۰ درصد تولید ناخالص داخلی، منشأ و فساد اداری، رشد سرطانی قاچاق سازمان‌یافته کالا، قاچاق ارز و طلا، فرار سرمایه، فرار مالیاتی و کلاه‌برداری‌های اقتصادی و بازرگانی از جمله تبعات ناگوار نابسامانی حاکمیت دولت بر کل گردش اقتصادی کشور است که امروزه این وضعیت نامناسب بر همگان روشن است. همچنین اعمال محرمانه پولشویی مواد مخدر و پول‌های نامشروع از بستر بخش غیررسمی اقتصاد و قاچاق سازمان‌یافته کالا عبور می‌کند. خوشبختانه با اهمیتی که طی سال‌های اخیر، در ذیل اصل ۴۴ قانون اساسی با تأکید مقام معظم رهبری و همکاری نهادهای مسئول صورت گرفته، امیدواریم شاهد پیشرفت‌های اساسی در عرصه عدالت اجتماعی و اقتصادی باشیم. تا قبل از دهه ۸۰ شمسی تاکنون در اقتصاد ایران به دلیل ناشناخته ماندن پیامدها و آثار زیان‌بار پولشویی، اقدام قابل توجه یا حساسیت ویژه و عملی برای رویارویی با این پدیده در عرصه‌های قانون‌گذاری، اجرایی و قضایی صورت نگرفته بود. دلیل این امر هم این است که در

جامعه ما پولشویی به‌عنوان یک جرم بدون قربانی محسوب می‌شود. از سویی پولشویی عارضه‌ای ثانوی و متناظر با یک جرم منشأ (مقدم) مانند قاچاق مواد مخدر، سرقت و دیگر فعالیت‌های مجرمانه است و تنها ناآگاهی از علت و ماهیت پولشویی است که آن را تاکنون به‌صورت یک معضل نامرئی در جامعه ایرانی ناشناخته نگاه داشته است. برپایه تعریف پولشویی و باتوجه به اینکه جرایم منشأ لزوماً با هدف ایجاد درآمد برای مجرمان انجام نمی‌شود، زمینه مبارزه با پولشویی در ایران علاوه بر پوشش مواردی مانند نقل و انتقال یا دادوستد مواد مخدر، درآمدهای به‌دست‌آمده از سایر جرایم تعریف‌شده در چهارچوب مجموعه قوانین و مقررات کنونی جمهوری اسلامی ایران را دربرمی‌گیرد.

در اکثر کشورهای پیشرفته جهان و حتی برخی از کشورهای همسایه، تعقیب مالی وجوه حاصل از قاچاق و سایر جرایم سازمان‌یافته مقدم بر کنترل فیزیکی است، درحالی‌که در ایران تمام تلاش‌ها معطوف به کنترل فیزیکی بوده است.

قانون پولشویی راه‌های نقل و انتقال وجوه حاصل از فعالیت‌های مجرمانه را محدود و قابل شناسایی می‌کند و با فراهم آوردن امکان سیستم‌شناسی متخلفان، احتمال وقوع بسیاری از جرایم را تا حد زیادی کاهش می‌دهد.

جرایم منشأ پولشویی در ایران عبارت‌اند از: قاچاق مواد مخدر، مشروبات الکلی، قاچاق کالا، گریز از مالیات، معاملات متکی به اطلاعات درونی یا محرمانه، اخاذی، ارتشا، اختلاس، کلاهبرداری، سرقت، آدم‌ربایی، قتل و جنایت، قمار، ربا و فحشا.

از اوایل دهه ۸۰ شمسی مقدمات شکل‌گیری و تدوین لایحه منع پولشویی فراهم شد و بعد از بحث‌های فراوان بین دولت، مجلس، شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام، محصولی تحت عنوان لایحه مبارزه با پولشویی، در معیت شورایی به نام شورای مبارزه با پولشویی و با شراکت نهادهای مرتبط ارائه گردید. در همین رابطه مرتضی تمدن^۱، به اثرات تصویب قانون مبارزه با پولشویی اشاره و اظهار می‌دارد: قانون مبارزه با پولشویی بین ایران و دیگر کشورهای عضو پولشویی انسجام به‌وجود می‌آورد و هر کشوری که قانون مبارزه با جرم پولشویی را داشته باشد، به لحاظ اقتصادی یک امتیاز برای آن کشور محسوب می‌شود؛ زیرا در عرصه مبارزه با منشأ پول‌های آلوده یک گام به جلو است. به گفته وی، ایران همواره عزم راسخ برای مبارزه با فساد داشته و دارد و یکی از ابعاد مبارزه با فساد بحث پول‌های آلوده و نامشروع در نظام بانکی است که خود را مشروع و مباح می‌کند و اگر در امر مبارزه با فساد، ضرورتی را برای خود احساس می‌کنیم، این قانون می‌تواند کمک

۱. نماینده مردم شهرکرد در مجلس - عضو شورای مبارزه با پولشویی

کند، برای مبارزه با فساد هماهنگ با دیگر بخش‌ها مجوز قانونی لازم را داشته باشیم. این عضو شورای مبارزه با پولشویی با تأکید بر اینکه منشأ پول‌های کثیف و نامشروع می‌تواند به بدنه اقتصاد کشور لطمه بزند، گفت: وجود پول کثیف در سیستم اقتصادی و شبکه بانکی کشور موجب فساد می‌شود و ثبات اقتصادی را از بین می‌برد. از طرفی شرایط سرمایه‌گذاری را ناامن کرده و پدیده زشت رانت‌خواری را ایجاد می‌کند. در هر صورت این قانون در حد خود برای مبارزه با جریان پول کثیف و ورود آن به کشور می‌تواند مؤثر واقع شود، به شرط آنکه به‌طور قاطعانه و محکم اجرا گردد. به‌موجب این قانون شورای مبارزه با پولشویی تشکیل شده و موظف است تا براساس ضوابط وضع شده به شناسایی منشأ پول‌های نامشروع بپردازد و از طریق دستگاه قضایی با پول‌هایی که نظام بانکی و پولی ما را تهدید می‌کند، مقابله کند. وی ابراز امیدواری کرد که با همکاری قوه قضاییه و جدیت شورای مبارزه با پولشویی روند مقابله با فساد در کشور سرعت پیدا کند و فعالیت‌های اقتصادی به سمت فعالیت‌های سالم و شفاف سوق یابد (مردم‌سالاری، ۱۳۸۶).

در پایان ضروری است پس از شناسایی منشأ پول کثیف، جریان امر به دستگاه قضایی به فوریت منعکس شود تا دستگاه قضایی با استفاده از مقررات و ضوابطی که در اختیار دارد، مجازات‌های لازم را برای متخلفان وضع و اعمال کند، از این رو ایستگاه پایانی مبارزه با پولشویی و پولشویان همان دستگاه قضایی است که امیدواریم با عزمی راسخ بساط این جرم و مجرمان را برچیند.

۳-۸. مجموعه قوانین بین‌المللی موجود در مورد پولشویی در صنعت بیمه

برای بررسی جامع مجموعه قوانین بین‌المللی موجود در رابطه با پولشویی در صنعت بیمه می‌توان به انجمن بین‌المللی ناظرین بیمه اشاره کرد (Thanasegaran & Shanmugam, 2008).

۳-۸-۱. انجمن بین‌المللی ناظرین بیمه:

انجمن بین‌المللی ناظرین بیمه، که در سال ۱۹۹۴ تأسیس گردید، یک سازمان نظارت‌کننده است که از بیش از ۱۰۰ کشور و حوزه قضایی مختلف تشکیل شده است. اهداف اولیه آن عبارت‌اند از:

- گسترش همکاری در میان تنظیم‌کنندگان مقررات صنعت بیمه؛
- تنظیم استانداردهای بین‌المللی برای نظارت بر بیمه؛
- آموزش اعضا؛
- کار مشترک با تنظیم‌کنندگان مقررات در دیگر بخش‌های مالی و مؤسسات مالی بین‌المللی.

علاوه بر اعضا، انجمن بین‌المللی ناظرین بیمه بیش از ۶۰ عضو شاهد، نمایندگان انجمن‌های صنعتی، انجمن‌های حرفه‌ای، شرکت‌های بیمه، مشاوران و مؤسسات مالی بین‌المللی را در اختیار دارد. این انجمن موضوعات مختلفی از جمله تمام حوزه‌های نظارت بر بیمه را پوشش می‌دهد. همچنین به مسئله پولشویی در یکی از نشریات این سازمان پرداخته شده است. در ژانویه ۲۰۰۲، انجمن بین‌المللی ناظرین بیمه نشریه شماره ۵ را به نام "رهنمودهایی برای ناظرین و شرکت‌های بیمه" منتشر کرد. این نشریه به طور جامع به مسئله پولشویی در صنعت بیمه می‌پردازد. همانند دیگر نشریات بین‌المللی، رهنمودهای مقابله با پولشویی برای پیاده‌سازی در کشورها در نظر گرفته شده است و شرکت‌های خاص بیمه، خدمات ارائه شده در یک کشور، سیستم مالی، اقتصاد و ساختار قانونی و سازمانی آن را مورد بحث قرار می‌دهد (IAIS, 2004).

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فصل چهارم

راهکارهای مبارزه با پولشویی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱-۴. مبارزه با پولشویی در مؤسسات مالی و اعتباری

با توجه به نقش و اهمیت پولشویی در اقتصاد یک کشور و آثار سوئی که می‌تواند بر فعالیت‌های تجاری و رشد و توسعه آن کشور داشته باشد، لزوم توجه بیشتر به این مقوله و ارائه راهکارها و قوانینی جهت مبارزه با آن را بیش‌ازپیش به ذهن متبادر می‌سازد. طبق مطالب بیان‌شده در فصل دوم مشاهده کردیم اولین مرحله در فرایند پولشویی جایگذاری است. پولشویی، در واقع، تجارت نقدینگی است که مبالغ عظیمی پول را از فعالیت‌های غیرقانونی ایجاد می‌کند و سپس این پول‌ها وارد سیستم مالی یا اقتصاد خردشده یا به‌صورت قاچاق از کشور خارج می‌شوند. در واقع هدف پولشویان در این مرحله خارج کردن پول از محل کسب شده است تا بدین وسیله از ردیابی مقامات رسمی دور بماند و در نتیجه آنها را به صورت‌های دیگر همانند چک‌های مسافرتی، سفارشات پستی و ... تبدیل می‌کنند. برای مبارزه با این مرحله از فرایند پولشویی راهکارهای متفاوتی را می‌توان اتخاذ کرد اما آنچه اهمیتی فراتر از قوانین پولشویی یافته، چگونگی تعاملات و هم‌گرایی منطقه‌ای و بین‌المللی میان کشورها برای استقرار چترهای نظارتی و کنترلی مبارزه با پول‌های کثیف است (محورهای همکاری‌های بین‌المللی در مبارزه با پولشویی، پیشگیری، کنترل، کشف و مبارزه است) از این‌رو کشورها که واقفند به تنهایی قادر به مبارزه با پولشویی نیستند و این مبارزه ماهیتی فراملی و فرامرزی دارد، تلاش می‌کنند با پیوستن به توافق‌نامه‌های منطقه‌ای یا الحاق به کنوانسیون‌های بین‌المللی یا مشارکت در دیگر موافقت‌نامه‌های جهانی از آفات مخرب و زیانبار پولشویی بکاهند. یکی از راهکارهای مبارزه با پولشویی بازسازی واسطه‌های مالی شبکه بانکی و مؤسسات اعتباری است؛ چراکه شبکه بانکی و صندوق‌های قرض الحسنه بهترین وسیله برای تظهير پول می‌باشند و این امر نقش کلیدی و مؤثری جهت جلوگیری از پولشویی ایفا می‌کند. از دیگر راهکارهای مبارزه با پولشویی بانام کردن حساب‌های بانکی بی‌نام در زمان افتتاح حساب‌ها و بستن این‌گونه حساب‌هاست. از راهکارهایی که می‌تواند جلوی فرایند پولشویی در اولین مرحله را بگیرد سیاست کنترل و نظارت بر ارزش‌های خارجی و به‌کارگیری شیوه‌های نظارتی به‌منظور ممانعت از پولشویی توسط کارکنان دولت و آموزش‌های ضدپولشویی به کارکنان بانک‌ها و صرافی‌ها و استفاده از کمک‌های فنی صندوق بین‌المللی پول است.

همان‌گونه که در فصل‌های قبل بیان شد، دومین مرحله از فرایند پولشویی، لایه‌بندی کردن است. اولین تلاش برای پنهان‌سازی یا تغییر شغل منبع مالکیت سرمایه‌ها از طریق ایجاد لایه‌های پیچیده معاملات مالی است که مانع ردیابی حسابرسی می‌شود و نوعی بی‌هویتی ایجاد می‌کند. هدف لایه‌بندی، جداکردن پول‌های غیرقانونی از منبع جرم است که عمدتاً با ایجاد شبکه‌ای پیچیده از

معاملات مالی با قصد پنهان‌سازی از هرگونه روند حسابرسی همچون منبع و مالکیت وجوه صورت می‌گیرد. در واقع لایه‌بندی کردن مرحله‌ای است که در طی آن درآمدهای نامشروع با یکسری فعالیت‌های مبادلاتی به‌منظور تغییر وضعیت وجوه غیرقانونی اجرا می‌شود؛ به‌عنوان مثال نقل و انتقال وجوه بین بانک‌ها جزء این مرحله محسوب می‌شود لذا باید مسئولین ذی‌ربط کنترل و نظارت بیشتری بر نقل و انتقالات وجوه بین بانکی به‌ویژه بین بانک‌های داخل با بانک‌های خارج از کشور داشته باشند تا از این طریق بتوان جلوی فعالیت‌های پولشویی را در این مرحله بگیرند. از دیگر راهکارهایی که به‌منظور جداسازی عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه از منشأ یا فعالیت‌های موجد آن انجام می‌شود خرید اوراق بهادار، سهام سرمایه‌ای و چک‌های مسافرتی است. عامل اصلی گرایش خلافکاران به سمت تبدیل درآمدهای حاصل از فعالیت‌های مجرمانه به این نوع دارایی‌ها، بی‌نام بودن و غیرقابل ردگیری بودن آنها است؛ در نتیجه به‌منظور جلوگیری از این‌گونه فعالیت‌های مجرمانه در این مرحله از عملیات پولشویی می‌توان تدابیری به‌منظور بانام کردن این اوراق بهادار و سهام‌ها و همچنین چک‌های مسافرتی اندیشید تا از این طریق ردگیری مجرمان با توجه به سوابق و پیشینه مالی آنها و وضعیت درآمدی آنها کاری سهل‌تر شود.

آخرین مرحله در چرخه پولشویی، یکپارچه‌سازی است. مرحله‌ای که در آن پول با سیستم مالی و اقتصادی قانونی ادغام شده و با تمامی دارایی‌های دیگر در این سیستم یکسان می‌شود. پولشویان پول پاک‌شده را در اقتصاد ادغام نموده و وانمود می‌کنند که از راه قانونی به‌دست آمده‌است. با انجام این مرحله، تشخیص قانونی یا غیرقانونی بودن ثروت بسیار مشکل است. روش‌های متداول پولشویان در این مرحله از عملیات به این صورت است:

تأسیس شرکت‌های صوری در کشورهایی که حق پنهان‌کاری در آنها تضمین می‌شود. پس آنها قادر هستند طی یک معامله قانونی آتی از پول شسته‌شده به خودشان وام دهند. به‌علاوه، برای افزایش سود خود، خواستار کاهش مالیات بر بازپرداخت‌های وام هستند و در ازای وامی که می‌گیرند برای خود بهره قائل می‌شوند. در نتیجه وظیفه دولت مردان و نمایندگان مجلس این است که قوانینی را جهت جلوگیری از تأسیس این‌گونه شرکت‌ها در کشور وضع کنند. فرستادن فاکتورهای غلط صادراتی - وارداتی که کالاها را بیش از قیمت واقعی نشان می‌دهد از دیگر راهکارهایی است که به پولشویان اجازه می‌دهد پول را از یک شرکت یا کشور به جای دیگری جابه‌جا کنند، درحالی‌که فاکتورها که ظاهراً منبع پول را نشان می‌دهند در مؤسسات مالی گنجانده می‌شوند. در نتیجه لازم است بخش‌های نظارتی و کنترلی برای جلوگیری از این‌گونه فعالیت‌ها در کشور تشکیل شود و آموزش‌های لازم به کارمندان بخش دولتی به‌منظور مقابله با این‌گونه فعالیت‌های مجرمانه داده شود.

۲-۴. راهکارهای مبارزه با پولشویی در صنعت بیمه کشور

- پیشگیری اولیه بهترین پیشنهاد برای شرکت‌های بیمه در مقابله با فعالیت‌های پولشویی در این صنعت است؛

- به منظور جلوگیری از تقلب و جلوگیری از فعالیت‌های پولشویی باید در بخش بیمه از سیستم ضد تقلب استفاده شود؛ چراکه این سیستم بر روش پرداخت حق بیمه متمرکز است. نکته حائز اهمیت در این سیستم این است که توجه شود که آیا پرداخت با روش ساختارمندی انجام می‌شود یا خیر. به‌عنوان نمونه خرید بیمه‌نامه با حق بیمه یکجا، سرمایه بالا و امکان بازخریدکردن در آینده به‌صورت نقد ممکن است که به‌طور مستقیم ضرری را متوجه اقتصاد شرکت‌های بیمه نکند، اما می‌تواند برای پاک‌کردن عواید جرم استفاده شود. بیمه‌های عمر دائمی که ارزش بازخرید نقدی دارد یکی از جذاب‌ترین ابزارها برای پولشویی است؛

- وضع قانون ضدپولشویی که به موجب آن مقامات و نمایندگان دولتی قدرت کافی برای مقابله با پولشوها را در کشور داشته باشند. به‌موجب این قانون کلیه مؤسسات مالی، (بانک‌ها، شرکت‌های بیمه مؤسسات کارگزاری سهام، شرکت کارگزاری آتی‌ها و صراف‌ها) ملزم به رعایت قوانین گزارشگری می‌شوند؛

- گزارش کلیه مشتریان یا معاملات مشکوک به بانک مرکزی؛

- شرکت‌های بیمه به‌منظور شناسایی یا یافتن مشتریان و معاملات مشکوک باید اصلی را تحت عنوان اصل شناخت مشتریان تنظیم کنند. به‌موجب این اصل شرکت‌های بیمه ملزم به جمع‌آوری اطلاعات کلی درباره مشتری شامل خانواده آنها، سوابق مالی و اقتصادی، وضعیت درآمدی و شغلی و مواردی از این دست می‌باشند؛

- شرکت‌های بیمه نیاز به یک سیستم رسمی برای گزارش معاملات مشکوک دارند. آنها باید کتابچه راهنمایی سیستم را در دسترس تمام کارمندان شرکت قرار دهند. سیستم رسمی گزارشگری مشتریان و معاملات مشکوک نیاز به یک متصدی دارد که به کارهای نادرست مظنون شود و به متصدی ذی‌صلاح گزارش دهد؛

- شرکت‌های بیمه باید کارمندان‌شان (نمایندگان، بازاریابان، صادرکنندگان بیمه‌نامه، پردازش‌کنندگان خسارت، بخش مدیریت (شامل مدیر عامل و هیئت مدیره و متصدیان ذی‌صلاح) را به‌منظور آگاهی و هشیاری بیشتر در برابر فعالیت‌های پولشویی آموزش دهند؛

- باید بیانیه واحدی از جانب مسئولین مربوطه درخصوص سیاست‌های ضدپولشویی ارائه شود و این بیانیه به اطلاع کلیه کارمندان و مشتریان برسد. به‌موجب قانون ضدپولشویی شرکت‌های بیمه از نرخ دادن به هر کسب‌وکاری بدون داشتن اطلاعات کافی منع شده و درعین حال این چنین ممنوعیتی باید به‌طور روشن برای مشتریان مشخص شود.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فصل پنجم

خلاصه و نتیجه گیری

پروژه نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بر پایه تعاریف ارائه شده پولشویی و با عنایت به واقعیات موجود اقتصاد ایران، مبارزه با پولشویی شامل نقل و انتقال وجوه حاصل از مواردی مانند قاچاق مواد و مشروبات الکلی، قاچاق کالا، گریز از مالیات، معاملات متکی به اطلاعات درونی یا محرمانه، اخاذی، ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری، سرقت، آدم‌ربایی، قتل و جنایت، قمار، ربا، فحشا و سایر جرائم سازمان‌یافته و تعریف شده در چهارچوب مجموعه قوانین و مقررات کنونی جمهوری اسلامی ایران است.

جهت‌گیری قانون مبارزه با پولشویی و آیین‌نامه‌های اجرایی آن باید طوری باشد که راه‌های مصرف و نقل و انتقال وجوه حاصل از قاچاق و سایر فعالیت‌های مجرمانه را محدود و قابل شناسایی کند.

همانطور که می‌دانید مهم‌ترین ارگان‌هایی که هدف مجرمان برای فعالیت‌های پولشویی هستند مؤسسات مالی و قرض‌الحسنه، بانک‌ها و شرکت‌های بیمه هستند. از جمله مهم‌ترین وظایف مؤسسات مالی و بانک‌ها جهت مبارزه با پولشویی می‌توان به نظارت مستمر بر گردش معاملات و عملیات آنها و ارائه گزارش معاملات مشکوک یا بالاتر از سقف معین به مراجع مبارزه با پولشویی اشاره کرد. نگهداری سوابق معاملاتی و بین‌المللی مشتریان و سوابق مربوط به حساب‌ها، مکاتبات تجاری و شناسایی مشتری حداقل به مدت ۵ سال پس از بسته شدن حساب از دیگر وظایف مؤسسات مالی است. فراهم کردن امکان دسترسی به سوابق برای شناخت معاملات به هنگام تحقیق و پیگرد مراجع قانونی و نیز ایجاد یک سیستم کنترل داخلی و نظارت بر گردش عملیات در مؤسسات مالی، از دلایل ملزم نمودن مؤسسات مزبور برای نگهداری سوابق است. بالاخره گزارش معاملات با میزان بیش از سقف تعیین شده در قانون مبارزه با پولشویی و نیز معاملاتی که از فعالیت مجرمانه ناشی شده و مقدار آن بیش از سقف معین است، ضمن در نظر گرفتن مصونیت قضایی گزارش‌دهنده برای معاملات مشکوک به عنوان یکی از جنبه‌های کلیدی مبارزه با پولشویی محسوب می‌شود. در نتیجه می‌توان گفت مؤسسات مالی در اجرای وظایف خود در قبال ممانعت از استفاده مجرمانه برای ارتکاب جرم پولشویی، مکلف به انجام سه وظیفه کلیدی هستند:

- شناسایی مشتری؛

- نگهداری سوابق؛

- گزارش‌دهی معاملات مشکوک.

بدیهی است این ضوابط در کشورهای مختلف برحسب عوامل مختلفی چون انواع مؤسسات مالی و درجه توسعه یافتگی اقتصاد متفاوت است. نحوه تصمیم‌گیری یک کشور در مورد مبارزه با پولشویی بستگی به نظام‌های تنظیم مالی، ویژگی‌های خاص نظام حقوقی از قبیل نظام‌های مدیریت بانکی،

گمرکی، کنترل ارز و نظام حقوقی و عمومی آن دارد. بانک مرکزی ایران ضوابطی تحت عنوان "مقررات پیشگیری از پولشویی در مؤسسات مالی" به تصویب شورای پول و اعتبار رساند که مشتمل بر پنج فصل (تعارف، کلیات، مدارک و ضوابط برای احراز هویت، شناسایی مشتریان، نگهداری اطلاعات و عملیات بانکی مشکوک و نحوه گزارش‌دهی آن) است؛ با این توضیح که مقررات مذکور، کلیه تکالیفی را دربرمی‌گیرد که مؤسسات مالی در جهان ملزم به رعایت آنها هستند. تنها نکته مهم در این زمینه آن است که به خاطر عدم تصویب قانون در این خصوص، کارکنان مؤسسات مالی در ایران موارد مشکوک را از طریق سازوکار پیش‌بینی‌شده در مقررات، به بانک مرکزی اعلام خواهند کرد. از دیگر مؤسسات مالی که امروز باتوجه به وضعیت جهان به‌عنوان یکی از اهداف مجرمان برای پاکسازی پول‌های حاصل از اعمال خلاف قانون در نظر گرفته شده‌اند، شرکت‌های بیمه‌ای هستند. رشد سریع بخش بیمه در جهان که خدمات نو و پیچیده‌ای را در تمام دنیا ارائه می‌کند به هدف آسیب‌پذیری برای فعالیت‌های پولشویی در سال‌های اخیر و به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه همچون ایران مبدل شده است. درک خطر پولشویی در این بخش عامل بالقوه بزرگی برای کم‌ارزش کردن بخش مالی هر کشوری است، صرف‌نظر از این بخش بیمه به دلایل زیر راه جذابی برای پولشوهاست:

- بخش بیمه عمر به‌شدت در معرض فعالیت‌های پولشویی قرار دارد؛ به این دلیل که شکل‌های متنوعی از بیمه عمر وجود دارند که نرخ‌ها و محصولات متنوع را پیشنهاد می‌کنند. چنین مشخصاتی، اگرچه فرصت‌های بزرگی برای بیمه‌گذاران وفادار و درستکار است، اما پتانسیل عظیمی برای پولشوها ارائه می‌کند تا منافع غیرقانونی را به منابع قانونی تبدیل کنند.

- شرکت‌های بیمه عمومی و اتکایی نیز از جمله بخش‌هایی هستند که در معرض فعالیت‌های پولشویی قرار دارند. در برخی موارد، شرکت‌های بیمه عمومی یا اتکایی ساختگی تأسیس می‌شود که هدف از تأسیس آنها پنهان نمودن منشأ پول‌های حاصل از فعالیت‌های مجرمانه است. در این‌گونه شرکت‌ها، سیستم‌های قانونی تنظیم‌کنندگان همیشه پابرجا نیستند؛ زیرا هدف از تشکیل چنین سیستم‌هایی علاوه بر بررسی منشأ پول‌های مشکوک، آگاهی در مورد جایی است که این پول‌ها از آنجا آمده است.

- واسطه‌ها در بخش بیمه از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. واسطه‌ها از مهم‌ترین بخش‌های توزیعی در صنعت بیمه محسوب می‌شود اما در عین حال همیشه به‌عنوان بخش بالقوه برای سوءاستفاده مورد توجه پولشوها نیستند؛ زیرا این واسطه‌ها بیشتر بر فروش زیاد و بعد از آن بر سود توجه دارند نه بر عملیات پولشویی، پس می‌توان این اطمینان را حاصل کرد که مشتریان بالقوه قراردادهای بیمه را به قصد پولشویی منعقد نمی‌کنند.

منابع

۱. الف، ۱۳۸۷، کثیف مثل پول،
Viewed 15 February 2009 <<http://alef.ir/vdcqqz9t.ak9qq4prra.html?41011>>.
۲. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۶، قانون مبارزه با پولشویی، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، ش. ۱۸۳۵۳.
۳. جزایی، مینا ۱۳۸۲، 'پولشویی و موسسات مالی'، مجلس و پژوهش، سال ۱۰، ش. ۳۷، صص ۷۶-۵۹.
۴. رهبر، فرهاد، زال‌پور، غلامرضا و میرزاوند، فضل‌الله ۱۳۸۲ الف، 'بررسی قوانین پولشویی در کشورهای منتخب'، مجلس و پژوهش، سال ۱۰، ش. ۳۷، صص. ۱۴۳-۷۷.
۵. رهبر، فرهاد، زال‌پور، غلامرضا و میرزاوند، فضل‌الله ۱۳۸۲ ب، 'تعاریف مفاهیم، آثار و پیامدهای پولشویی'، مجلس و پژوهش، سال ۱۰، ش. ۳۷، صص ۵۷-۱۶.
۶. مردم‌سالاری ۱۳۸۶، 'پول کثیف مشروعیت فعالیت‌های اقتصادی را از بین می‌برد'، روزنامه مردم‌سالاری، ش. ۱۷۴۱.
7. BCBS (The Basle Committee on Banking Supervision) 1988, *December 1988 Statement on prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money laundering*, The Basle Committee on Banking Supervision.
8. Council of Europe Convention 1990, *The council of Europe Convention on laundering, search, seizure and confiscation of proceeds from crime*, Council of Europe Convention
9. FATF (Financial Action Task Force) 1990, *The report of the Financial Action Task Force (FATF) on money laundering*, Financial Action Task Force / OECD, Paris.
10. FATF (Financial Action Task Force) 1996, *The forty recommendations*, Financial Action Task Force / OECD, Paris.
11. FATF (Financial Action Task Force) 2005, *Money laundering and terrorist financing typologies 2004-2005*, Financial Action Task Force / OECD, Paris.
12. IAIS (International Association of Insurance Supervisors) 2004, *Insurance fraud subcommittee 2004 guidance paper on anti money laundering and combating the financing of terrorism*, International Association of Insurance supervisor, Basel.
13. Thanasegaran, H & Shanmugam, B 2008, 'Exploitation of the insurance industry for money laundering: the Malaysian perspective', *Journal of Money Laundering Control*, vol.11, no. 2, pp. 135-45.
14. UN (The United Nations) 1988, *The Vienna convention: the 1988 UN convention against illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances*, UN docs.
15. OAS (Organization of American States) 1992, *The OAS model regulation: the model regulation concerning laundering offenses connected to illicit drug trafficking and related offenses of the Organization of American States*, OEA /SER. P, AG/doc 2916/92 rev.

فهرست گزارش‌های موردی‌های منتشر شده در پژوهشکده بیمه

- گزارش موردی ۱ (دی ۱۳۸۹): کلیات اقتصاد برنامه‌های بیمه اجتماعی
- گزارش موردی ۲ (اسفند ۱۳۸۹): آمارهای حوادث جاده‌ای در کشورهای منتخب و تحلیل خسارت‌های پرداختی بیمه شخص ثالث در ایران
- گزارش موردی ۳ (فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۰): اوراق بهادار بیمه‌ای
- گزارش موردی ۴ (خرداد و تیر ۱۳۹۰): نقش شاخص‌ها در انتقال ریسک در صنعت بیمه
- گزارش موردی ۵ (مرداد و شهریور ۱۳۹۰): شاخص‌های پایه‌ای نرخ بیمه زلزله ساختمان‌های ایران
- گزارش موردی ۶ (مهر و آبان ۱۳۹۰): اصلاح سیستم خدمات درمانی در ژاپن: کنترل هزینه‌ها، ارتقای کیفیت و تضمین برابری
- گزارش موردی ۷ (آذر و دی ۱۳۹۰): بیمه در کشورهای در حال توسعه: بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در بیمه‌های خرد

راهنمای اشتراک دو ماهنامه گزارش موردی

لطفاً قبل از پر کردن برگه درخواست اشتراک به نکات زیر توجه نمایید:

۱. کلیه مکاتبات خود را با ذکر شماره اشتراک انجام دهید.
۲. نشانی خود را کامل و خوانا و با ذکر کدپستی بنویسید.
۳. بهای اشتراک سالانه ۶ شماره از نشریه با هزینه ارسال مبلغ ۱۵۰/۰۰۰ ریال میباشد.
۴. بهای اشتراک را به شماره حساب ۲۱۷۸۹۵۹۰۰۱۰۰۰، بانک ملی (سیبا)، شعبه سعادت آباد، کد ۱۰۱۱ بنام تمرکز وجوه درآمد اختصاصی پژوهشکده بیمه واریز کنید و فیش بانکی را به همراه فرم اشتراک تکمیل شده به دفتر گزارش موردی ارسال نمایید.
۵. اشتراک از جدیدترین شماره به بعد پذیرفته میشود.

دفتر گزارش موردی: تهران - سعادت آباد - میدان کاج - فیابان سرو غربی - پلاک ۴۳

(صندوق پستی: ۱۴۴۹۹-۱۹۳۹۵)

فکس: ۲۲۰۶۶۰۶۵

تلفن: ۲۲۰۸۴۰۸۴

« مسئول بفش اشتراک : علی احمدی »

برگ درخواست اشتراک دو ماهنامه «گزارش موردی»

قبلاً مشترک بودهام ..... قبلاً مشترک نبودهام ..... شماره اشتراک .....

نام کتابخانه، شرکت، سازمان، مؤسسه ..... نام و نام خانوادگی .....

مدت اشتراک: ..... تعداد مورد درخواست: ..... شروع اشتراک از شماره: .....

نشانی دقیق: .....

کدپستی: ..... کد شهرستان و تلفن: ..... نامبر: .....

به پیوست رسید بانکی شماره ..... بانک ملی شعبه ..... کد ..... به مبلغ .....

ریال بابت اشتراک ارسال می گردد.

تاریخ و امضا